VASTINE MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNALLE JÄTETTYIHIN LAUSUNTOIHIN - HE 154/2018 VP

Maa- ja metsätalousministeriölle (MMM) on hallituksen esitykseen 154/2018 vp liittyen toimitettu maa- ja metsätalousvaliokunnasta kirjalliset lausunnot, jotka ovat antaneet Animalia, Atria Oyj, Elintarviketeollisuusliitto, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, Eläinten hyvinvointikeskus, Eläinten terveys ETT ry, Helena Telkänranta, Helsingin eläinsuojeluyhdistys ry (jäljempänä HESY), Helsingin juutalainen seurakunta, Helsingin poliisilaitos, Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta (jäljempänä HY ELTDK), Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellinen tiedekunta (jäljempänä HY MMTDK), Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta/Sakari Melander, HKScan Oy, Katriina Tiira, Korkeasaaren eläintarha, Kuluttajaliitto, Lauri Ojala, Luonnonvarakeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry (jäljempänä MTK), MTK Maitovaliokunta, MTK Nautaverkosto, MTK Sikaverkosto, Oulun käräjäoikeus, Paliskuntain yhdistys, Pihvikarjaliitto, Pirkkalan kunta, Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, Poliisihallitus, ProFur, Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta (jäljempänä SHEHVNK), Siipikarjaliitto, Snellman Oy, Suomen Agilityliitto, Suomen eksoottisten eläinten harrastajayhdistysten liitto, Suomen Eläinlääkäriliitto (jäljempänä Eläinlääkäriliitto), Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto SEY ry (jäljempänä SEY), Suomen Hippos, Suomen Islam-seurakunta, Suomen Kennelliitto, Suomen Kissaliitto, Suomen Kuntaliitto, Suomen Metsästäjäliitto, Suomen Palveluskoiraliitto, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund (jäljempänä SLC), Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta, Tuotantoeläinten hyvinvointiyhdistys TEH ry (jäljempänä TEH ry), Tuomas Levomäki sekä Valtakunnansyyttäjänvirasto. Lisäksi eduskunnalle on annettu rinnakkaislakialoite eläinten hyvinvoinnista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (LA 39/2018 vp).

Maa- ja metsätalousministeriö esittää pyydettynä vastineenaan kunnioittavasti seuraavaa:

LAKIEHDOTUS 1

Laki eläinten hyvinvoinnista

1 luku Yleiset säännökset

Animalia, Eläinten hyvinvointikeskus, Kuluttajaliitto, Suomen Kissaliitto ja Katriina Tiira esittävät, että eläimen itseisarvo tulisi kirjata lakiin esityksen yksityiskohtaisten perusteluiden sijaan. Tätä ehdotetaan myös lakialoitteessa 39/2018. MTK, MTK maitovaliokunta, MTK nautaverkosto ja MTK sikaverkosto sekä TEH ry kannattavat lausunnossaan esityksen nykyistä muotoa.

Eläinten hyvinvointikeskus ja Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta ehdottavat, että lakiehdotuksen määritelmäpykälään (5 §) lisättäisiin eläinten hyvinvoinnin määritelmä. Helena Telkänranta ehdottaa lausunnossaan, että lakiesityksessä olisi hyvä määritellä myös, mikä katsotaan ammattimaiseksi tai muuksi laajamittaiseksi eläintenpidoksi silloin, kun kyseessä ovat muut kuin maatalouden tuotantoeläimet, esimerkiksi rekikoirat tai viljelykalat.

MMM:n vastine:

Ministeriö ei puolla ehdotettuja muutoksia. Hallituksen esityksessä eläimen kunnioitus on kirjattu lakiehdotuksen tarkoituspykälään (1 §) ja yleisiin periaatteisiin (6 §). Eläinten kunnioitus perustuu eläinten itseisarvoon ja tämä käy ilmi myös kyseisten pykälien yksityiskohtaisista perusteluista. Eläimen itseisarvoa ei kirjattu lakitekstiin, koska sitä pidettiin liian vaikeana ja monitulkintaisena terminä.

Eläinten hyvinvoinnin määritelmää käsitellään hallituksen esityksen kohdassa 3.2.1 Eläinten hyvinvoinnin edistäminen. Sen mukaan eläimen hyvinvoinnilla tarkoitetaan eläimen kokemusta sen omasta psyykkisestä ja fyysisestä olotilasta. Eläimen hyvinvointiin vaikuttavat eläimen mahdollisuudet sopeutua ympäristön tapahtumiin ja olosuhteisiin. Jos sopeutuminen ei onnistu tai aiheuttaa eläimelle jatkuvaa tai voimakasta stressiä, rasitusta, käyttäytymishäiriöitä tai terveyshaittoja, eläimen hyvinvointi heikkenee. Esityksessä käytetty eläinten hyvinvoinnin määritelmä on mukailtu eläinten hyvinvoinnin neuvottelukuntien laatimasta määritelmästä. Se tai eläinten hyvinvoinnin neuvottelukuntien laatima määritelmä ei kuitenkaan sellaisenaan sovellu lain määritelmäpykälään selittävän rakenteensa vuoksi. Esityksen määritelmiä koskevan 5 §:n 8 kohdan mukaan ammattimaisella tai muutoin laajamittaisella eläintenpidolla tarkoitetaan 49 ja 56-60 §:ssä tarkoitettua luvan- tai ilmoituksenvaraista toimintaa, sellaista tuotantoeläinten pitoa, johon eläinten pitäjä olisi oikeutettu saamaan kotieläintalouden maataloustukea sekä muuta vastaavaa elinkeinotoimintana pidettävää tuotantoeläinten pitoa. Siitä, mitä on pidettävä esityksen 59 §:ssä tarkoitettuna ammattimaisena tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvana seura- ja harrastuseläinten pitona, säädetään esityksen liitteessä 2. Ministeriö ei pidä ehdotettua määritelmän tarkentamista tarpeellisena. Määritelmän mukaan viljelykalojen pitoa pidettäisiin ammattimaisena tai laajamittaisena silloin, kun sitä harjoitetaan elinkeinotoimintana ja se on verrattavissa muuhun kotieläintalouden maataloustukeen oikeutettuun tuotantoeläinten pitoon. Rekikoirien ammattimainen tai muutoin laajamittainen pito määriteltäisiin puolestaan esityksen liitteessä 2.

2 luku Yleiset periaatteet ja vastuu eläimistä

SEY ja Korkeasaaren eläintarha ehdottavat, että maakunnalle säädettäisiin velvollisuus paitsi maakunnan järjestämälle eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten lopettamisen, myös hoidontarpeen arvioinnin ja ensiavun järjestämiseen. Korkeasaaren eläintarha esittää, että 7 §:n 3 momentin kirjausta eläinten lopettamisesta tulisi tarkentaa siten, että lopetus tarkoittaa vain niitä vastaanotolle tuotuja luonnonvaraisia eläimiä, joiden tila edellyttää lopettamista. SEY ehdottaa, että velvoite auttaa sairasta tai vahingoittunutta eläintä, mukaan lukien lopettaa loukkaantunut luonnonvarainen eläin, tulisi säätää kaikille eläinlääkäreille. Lisäksi SEY ehdottaa, että kohtuulliset kustannukset eläimen kuljettamisesta, avun antamisesta ja lopetuksesta olisi voitava periä eläimestä vastaavalta taholta, eli luonnonvaraisten eläinten osalta maakunnalta. Helena Telkänranta, Poliisihallitus ja Suomen Kissaliitto toivovat, että kansalaisten ilmoitusvelvollisuutta avun tarpeessa olevasta eläimestä selkeytettäisiin ja korostettaisiin.

Suomen eksoottisten eläinten harrastajayhdistysten liitto pitää pidettävien eläinlajien rajoittamista 8 §:ssä ns. positiivilistoilla periaatteellisesti vääränä ratkaisuna. Lisäksi liitto esittää huolensa siitä, että pykälän nojalla asetuksella voitaisiin rajoittaa ulkomailla luonnosta pyydettyjen kalojen pitoa akvaariossa. Paliskuntain yhdistyksen mukaan porojen pito lemmikki- tai seuraeläiminä tulee muun muassa hyvinvointisyistä rajoittaa poronhoitoalueelle ja sitoa paliskunnan osakkuuteen muun poronomistuksen tavoin. Porojen myynti elävänä poronhoitoalueen ulkopuolelle muutoin kuin välittömästi teurastettavaksi tulisi saattaa joko säädellyksi ja valvotuksi toiminnaksi tai kokonaan kieltää. Valtakunnansyyttäjänvirasto ehdottaa, että 8 §:n ja liitteen 1 sanamuotoa selkeytettäisiin siten, että ilmaisun ”voidaan pitää” sijasta käytettäisiin ilmaisua ”saa pitää” tai ”saadaan pitää”. HY MMTDK ehdottaa, että liitteessä 1 eri eläinlajit, kuten hevonen ja aasi, tulisi esittää omissa kohdissaan.

Elintarviketurvallisuusvirasto toivoo, että eläinlajilistojen muuttamista koskevan 9 §:n 2 momentin sisältöä vielä harkittaisiin, koska se pitää säännöksen sisältöä epäselvänä.

MMM:n vastine:

Ministeriö ei puolla avun tarpeessa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitoon ehdotettuja muutoksia. Lakiehdotuksen 7 §:n 3 momentissa säädettäisiin maakunnan velvollisuudesta järjestää maakunnan järjestämälle eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen sairaiden tai vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta. Eläinten lopetuksen järjestäminen ei edellytä luonnonvaraisten eläinten hoitoon liittyvää erityisosaamista ja sen kustannukset ovat kohtuullisen pienet. Käytännössä maakunta voisi halutessaan järjestää myös eläinten ensiavun luonteista hoitoa vastaanotolla säännöksen sitä estämättä. Velvollisuudeksi sitä ei kuitenkaan ehdoteta säädettäväksi, koska uutena tehtävänä siitä aiheutuisi paitsi lisäkoulutuksen tarvetta maakunnan vastaanotolla työskenteleville eläinlääkäreille, myös muita lisäkustannuksia. SEY:n ehdottama avun tarpeessa olevien eläinten kuljetuksen korvaaminen lisäisi luonnollisesti myös kustannuksia. Ensiavusta ja kuljetuksesta aiheutuvia kustannuslisäyksiä ei ole arvioitu esityksen valmistelussa, eikä valtion talousarviossa ei ole osoitettu sellaisia varoja, joita voitaisiin käyttää esitettyjen lisäkustannusten korvaamiseen. Kansalaisten velvollisuudesta auttaa avuttomassa tilassa olevaa eläintä säädettäisiin esityksen 7 §:ssä pitkälti vastaavalla tavalla kuin voimassa olevassa eläinsuojelulaissa. Sairasta, vahingoittunutta tai muutoin avuttomassa tilassa olevaa kotieläintä tai muuta ihmisen hoidossa olevaa eläintä on joko itse autettava tai ilmoitettava eläimestä sen omistajalle tai pitäjälle taikka valvontaviranomaiselle. Myös sairasta, vahingoittunutta tai muutoin avuttomassa tilassa olevaa luonnonvaraista eläintä on autettava. Ministeriön näkemyksen mukaan säännökset ovat riittävän selkeitä. Kansalaisten tietoisuutta laissa säädetyistä velvoitteista voidaan tarvittaessa parantaa ohjeistuksella ja valistuksella.

Eläinlajien ja eläinten pitoa koskevista rajoituksista säädettäisiin lakiehdotuksen 8 §:ssä. Sen 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään niistä eläimistä ja eläinlajeista, joista voidaan pitää seura- ja harrastuseläimenä. Pykälän yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää myös esimerkiksi suoraan luonnosta elätettäväksi otettujen eläinyksilöiden pidosta seura- ja harrastuseläimenä. Perusteluissa on selvennetty, että esimerkiksi suoraan luonnosta pyydystettyjen papukaijojen pitoon liittyy usein huomattavia hyvinvointiongelmia ja toisaalta suoraan luonnosta otettujen akvaariokalojen pitoon ei välttämättä liity vastaavia hyvinvointihaittoja. Lähempi tarkastelu sen suhteen, mitä eläimiä tai eläinlajeja näiden rajoitusten tulisi koskea, olisikin tarkoituksenmukaista tehdä asetustasolla samalla, kun tarkastellaan seura- ja harrastuseläiminä pidettävien eläinlajien kirjoa. Asetustasolla harkittavaksi tulee myös se, millä ehdoin poroa voidaan pitää seura- ja harrastuseläimenä.

Ministeriö ei pidä tarpeellisena muuttaa liitteen 1 eläinlajilistausta HY MMTDK:n ehdottamalla tavalla. Ministeriö ehdottaa, että lakiehdotuksen 8 §:n ja liitteen 1 sanamuotoa selkeytettäisiin sen sijaan valtakunnansyyttäjänviraston ehdottamalla tavalla seuraavasti:

8 § *Eläinlajien ja eläinten pitoa koskevat rajoitukset*

Tuotantoeläimenä, seura- ja harrastuseläimenä, sirkuseläimenä ja kiertävässä eläinnäyttelyssä ~~voidaan~~ saa pitää vain sellaisia eläimiä ja eläinlajeja, joiden pito voidaan saatavilla olevan tieteellisen tiedon ja käytännön kokemuksen perusteella järjestää niin, että:

1) eläimillä on mahdollisuus toteuttaa liikkumiseen, lepoon, kehon huoltoon, ravinnon etsintään ja muuhun vastaavaan toimintaan sekä sosiaalisiin suhteisiin liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan;

2) eläinten fysiologiset tarpeet voidaan tyydyttää;

3) eläimille voidaan järjestää asianmukaiset pitopaikat; ja

4) eläinten sairastuessa tai vahingoittuessa niille voidaan antaa asianmukaista hoitoa.

Eläinlajit, joita ~~voidaan~~ saa pitää tuotantoeläiminä, sirkuseläiminä tai kiertävissä eläinnäyttelyissä, on lueteltu liitteessä 1. Valtioneuvoston asetuksella säädetään niistä eläimistä ja eläinlajeista, joita ~~voidaan~~ saa pitää seura- ja harrastuseläiminä.

Liite 1

Tuotantoeläimenä ~~voidaan~~ saa pitää seuraavia nisäkäs- ja lintulajeja:

Tuotantoeläimenä ~~voidaan~~ saa lisäksi pitää muita kuin nisäkkäisiin tai lintuihin kuuluvia eläinlajeja.

---

2. Sirkuksissa ja kiertävissä eläinnäyttelyissä ~~voidaan~~ saa pitää seuraavia eläinlajeja:

Lakiehdotuksen 9 §:ssä 2 momentin mukaan Ruokavirasto voisi tehdä maa- ja metsätalousministeriölle ehdotuksia eläinlajilistojen muuttamiseksi omasta aloitteestaan tai sille tehtyjen hakemusten perusteella. Näin ollen esimerkiksi kansalaisilla ja muilla sidosryhmillä olisi mahdollisuus laatia ehdotuksia eläinlajien lisäämiseksi tai poistamiseksi listoilta. Käytännössä Ruokavirasto ottaisi ehdotuksen käsittelyyn hallintolain mukaisena hakemusasiana, josta hakija saisi valituskelpoisen hallintopäätöksen. Eläinlajilistojen muuttamiseksi ehdotetaan kuvattua menettelyä, koska sallittuja seura- ja harrastuseläinlajeja koskevan listan käyttöön ottaminen edellyttää EU-tuomioistuimen määrittelemien reunaehtojen täyttämistä (C-219/07 Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW ja Andibel VZW vs. Belgia, ns. Andibel-päätös). Kyseisen tuomioistuimen päätöksen mukaan rajoitusten tulisi olla syrjimättömiä, niiden tulisi perustua tieteelliseen tietoon eläinten hyvinvoinnista ja käytössä tulisi olla menettely, jossa kansalaiset voivat ehdottaa listalle lisättäväksi uusia lajeja. Jos kansalaisen ehdotus lajin lisäämiseksi listalle evätään, tulisi asia voida saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi.

3 luku Eläinten kohtelu

MTK, MTK maitovaliokunta, MTK nautaverkosto, MTK sikaverkosto, Profur ja Siipikarjaliitto esittävät, että kieltoon eläinten hyvinvoinnin tarpeettomasta vaarantamisesta ulotettaisiin myös eläintiloihin luvattomasti tunkeutuminen, joka tulisi määritellä eläinsuojelurikokseksi. SLC toivoo tiukempaa suhtautumista eläintiloihin luvatta tunkeutumiseen. HKScan pitää tärkeänä, että eläinten kohtelun yleisiä periaatteita koskevan 12 §:n perusteluissa tuodaan esiin se, että vieraiden ihmisten liikkuminen eläintiloissa aiheuttaa eläimissä usein pelkoa ja rauhatonta käytöstä.

Suomen Metsästäjäliitto kiinnittää huomiota kiellettyä kohtelua koskevaan 13 §:ään, jossa kielletään eläimen liiallinen rasittaminen ja kurissa pitäminen sekä kielletään eläimen pakottaminen yrittämään sen luonnollisten kykyjen tai voimien ylittämistä. Liitto kokee säännöksen tulkinnanvaraiseksi ja toivoo, että pykälän perusteluissa mainitun hyväksyttävän harrastuskäytön todettaisiin tarkoittavan myös koirien metsästyskäyttöä.

Lakialoitteessa 39/2018 esitetään, että 15 §:ään tulisi lisätä uusi 2 momentti seuraavasti: ”Mikäli kipua aiheuttavan toimenpiteen tavoitteet voidaan saavuttaa myös muilla menetelmillä, on valittava eläimelle vähiten haittaa aiheuttava tapa.” Lakialoitteessa esimerkkinä tällaisesta vaihtoehtoisesta menetelmästä mainitaan porsaiden kirurgisesta kastraatiosta luopuminen tai sen korvaaminen immunokastraatiolla. Animalia esittää, että kipua aiheuttavien toimenpiteiden suorittamisen pitäisi olla sallittua vain, jos se on eläimen kannalta hyvin perusteltua ja vähemmän

kivuliaita vaihtoehtoja ei ole. Suomen Metsästäjäliitto esittää, että eläimille tehtäviä toimenpiteitä koskevaa15 §:ää tulisi muuttaa siten, että koiranpennun kannuskynsien poistaminen olisi sallittua metsästyskoirina tai muissa vastaavissa aktiivitehtävissä toimivilta koirilta.

HESY ehdottaa, että kivunlievityksen tulisi olla pakollista poikkeuksetta kaikissa kivuliaiksi arvioiduissa toimenpiteissä. Näin ollen 16 §:n 2 momentista tulisi poistaa kivunlievitystä koskeva poikkeus lievää ja hetkellistä kipua aiheuttavien toimenpiteiden sekä viivytyksettä tehtävien toimenpiteiden osalta. HY ELTDK sekä Suomen Eläinlääkäriliitto esittävät, että porsaiden kirurgisesta kastroinnista tulisi luopua siirtymäajan kuluessa. Animalia, Eläinten hyvinvointikeskus, Elintarviketurvallisuusvirasto, Helena Telkänranta, Helsingin eläinsuojeluyhdistys, HY ELTDK, Pirkkalan kunta, Suomen Eläinlääkäriliitto ja SEY kiinnittävät huomiota riittäviin kivunlievitysmenetelmiin eri toimenpiteiden yhteydessä. Paliskuntain yhdistys kiinnittää huomiota siihen, että poron kastraation kivunlievityksestä ei ole olemassa tutkimustietoa ja sitä tarvittaisiin asetustason valmistelua varten. Lakialoitteessa 39/2018 ehdotetaan 16 §:n 2 momenttia tarkennettavaksi siten, että siinä edellytettäisiin sekä toimenpiteen aikana, että sen jälkeen annettavaa kivunlievitystä.

MMM:n vastine:

Ministeriö ei puolla tuottajajärjestöjen ehdotusta eläintiloihin luvatta tunkeutuminen määrittelemiseksi eläinsuojelurikokseksi. Luvaton tunkeutuminen eläinsuojaan on jo nykyisin julkisrauhan rikkomisena rangaistavaa. Rangaistusasteikko on julkisrauhaa rikottaessa sama kuin kotirauhaa rikottaessa. Rikoslain 24 luvun 3 §:n mukaan julkisrauhan rikkomisesta tuomitaan se, joka oikeudettomasti tunkeutuu taikka menee salaa tai toista harhauttaen mm. tuotantolaitokseen tai sellaisen rakennuksen aidatulle piha-alueelle taikka joka kätkeytyy tai jää tällaiseen paikkaan. Rangaistus on sakkoa tai vankeutta enintään kuusi kuukautta. Julkisrauhan rikkomisena ei kuitenkaan pidetä tekoa, josta on aiheutunut ainoastaan vähäinen haitta. Luvun 4 §:ssä säädetään törkeästä julkisrauhan rikkomisesta. Törkeä tekomuoto edellyttää väkivallan uhkaa tai muutoin turvallisuuden tunteen vaarantumista. Rikoksentekijä on tuomittava törkeästä julkisrauhan rikkomisesta myös silloin, kun tekijän tai osallisen ilmeisenä tarkoituksena on vahingoittaa omaisuutta. Julkisrauhan rikkomisen törkeä tekomuoto edellyttää aina, että teko on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Rangaistusasteikko on sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Eläinsuoja katsotaan julkisrauhan rikkomista koskevan säännöksen tarkoittamaksi tuotantolaitokseksi. Luvaton tunkeutuminen eläinsuojaan tai eläinsuojan aidatulle piha-alueelle on siten julkisrauhan rikkomisena rangaistavaa. Mikäli lakiin eläinten hyvinvoinnista lisättäisiin luvatonta tunkeutumista eläintiloihin koskeva säännös, jonka vastainen toiminta säädettäisiin rikoslaissa rangaistavaksi eläinsuojelurikoksena, sääntely olisi päällekkäinen rikoslain julkisrauhan rikkomista koskevan sääntelyn kanssa. Ehdotetussa 12 §:ssä säädettäisiin eläinten kohtelun yleisistä vaatimuksista. Eläimiä olisi mm. kohdeltava rauhallisesti. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että monet eläinlajit oppivat tuntemaan eläintiloissa säännöllisesti liikkuvat ihmiset. Eläimet tottuvat yleensä myös säännöllisesti toistuviin tapahtumiin, kuten päivittäisiin ruokinta- ja muihin hoitotilanteisiin. Vieraiden ihmisten liikkuminen eläintiloissa saattaa aiheuttaa eläimissä pelkoa ja rauhatonta käytöstä, erityisesti, jos tiloissa liikutaan normaaleista päivärutiineista poikkeavaan aikaan. Erityistä huomiota tulisikin kiinnittää siihen, että eläintiloissa liikkuvat vieraat ihmiset käyttäytyvät rauhallisesti ja välttävät eläinten pelästyttämistä. Lain 13 §:ssä säädettäisiin kielletystä kohtelusta. Eläintä ei esimerkiksi saisi kohdella kovakouraisesti tai muuten sillä tavalla, että sille aiheutetaan tarpeetonta kärsimystä. Eläintä ei myöskään saisi tarpeettomasti vahingoittaa. Tällaiset teot voisivat tapauksesta riippuen tulla arvioitaviksi eläinsuojelurikkomuksena tai eläinsuojelurikoksena. Mikäli luvattomasta tunkeutumisesta eläintilaan aiheutuisi ehdotetun lain vastaisesti vahinkoa eläimille, teko voisi tapauksesta riippuen tulla arvioitavaksi myös eläinsuojelurikkomuksena tai -rikoksena.

Suomen Metsästäjäliiton ehdotukseen 13 §:n yksityiskohtaisin perusteluihin liittyen ministeriö toteaa, että esityksen perusteluissa harrastuskäytöllä tarkoitetaan luonnollisesti myös metsästystä ilman, että sitä erikseen mainitaan.

Ministeriö ei puolla lakialoitteessa 39/2018 ja Animalian lausunnossa ehdotettuja muutoksia eläimille tehtäviä toimenpiteitä koskevaan 15 §:ään. Ehdotetun pykälän mukaan sallittaisiin lähtökohtaisesti vain sellaisten leikkausten tai muuta kipua tai kärsimystä aiheuttavien toimenpiteiden tekeminen, jotka ovat eläimen hyvinvoinnin kannalta perusteltuja. Muusta syystä kuin yksittäisen eläimen hyvinvoinnin turvaamisen kannalta tehtävät toimenpiteet olisivat sallittuja vain, jos ne säädetään erikseen sallituiksi joko pykälän 2 momentissa tai pykälän nojalla annetulla alemmanasteisella säännöksellä. Tällaisten pykälässä esitetystä pääsäännöstä poikkeavien toimenpiteiden salliminen lainsäädännössä edellyttää punnintaa toimenpiteen avulla saavutettavista hyödyistä ja toisaalta toimenpiteestä eläimelle aiheutuvista haitoista. Tällöin on luonnollisesti arvioitava myös mahdollisuudet kivuttomien tai vähemmän haittaa aiheuttavien vaihtoehtoisten menetelmien käyttämiseen kunkin toimenpiteen osalta. Ministeriö ei puolla Suomen Metsästäjäliiton ehdotusta koiranpentujen kannuskynsien rutiininomaisen poistamisen lisäämiseksi 15 §:n sallittujen toimenpiteiden listaan. Ministeriön näkemyksen mukaan koiranpentujen kannuskynsien rutiininomaista poistamista ei voida lähtökohtaisesti pitää eläimen hyvinvoinnin kannalta perusteltuna toimenpiteenä, kuten pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissakin todetaan. Jos tällaisen toimenpiteen salliminen olisi kuitenkin jossain erityistapauksessa tarpeen, tästä voitaisiin tarvittaessa säätää asetustasolla.

Ministeriö ei puolla HESY:n ehdotusta kivunlievityksen käyttöä koskevien poikkeusten poistamisesta. Ehdotetun 16 §:n 2 momentin mukaan kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä on käytettävä kivunlievitystä, jollei toimenpiteestä aiheutuva kipu ole lievää ja hetkellistä tai jos toimenpide ei siedä viivytystä. Kivunlievityksen edellyttäminen kaikissa lievää ja hetkellistä kipua aiheuttavissa toimenpiteissä, kuten esimerkiksi verinäytteen ottamiseksi tai korvamerkin asettamiseksi, ei ole tarkoituksenmukaista. Pykälässä tarkoitettu viivytyksettä tehtävää toimenpidettä koskeva poikkeus tulisi sovellettavaksi lähinnä hätätilanteissa, jolloin kivunlievityksen käyttöä ei voida aina edellyttää. Ministeriö toteaa, että eri toimenpiteiden tekemisessä käytettävistä menetelmistä ja tarvittavasta kivunlievityksestä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella 16 §:n 3 momentin nojalla. Asetustasolla pohdittavaksi tulee siten esimerkiksi se, voidaanko toimenpide tehdä vain anestesiassa ja vaatiiko toimenpide esimerkiksi paikallispuudutuksen tai tulehduskipulääkkeen käyttämistä. Samalla voidaan tarvittaessa säätää myös kivunlievityksen antamisesta ennen toimenpidettä, sen aikana ja toimenpiteen jälkeen. Porojen kivunlievityksen tutkimustarpeisiin liittyen ministeriö tuo esiin, että Maaseudun kehittämisrahastosta on juuri myönnetty tutkimusapuraha porojen kastraation kivunlievitystä koskevaan hankkeeseen.

4 luku Eläinten hoito

MTK, MTK maitovaliokunta, MTK nautaverkosto ja MTK sikaverkosto pitävät hoidon yleisiä vaatimuksia koskevaa 20 §:ää periaatteeltaan tarkoituksenmukaisena, mutta tuovat esiin, että pykälä antaa liian laajan tulkinnanvaraisuuden käytännön valvonnassa valvojan subjektiivisille tulkinnoille. Tahot ehdottavat, että erilaiset pito-olosuhteet ja erityisesti niiden normaalit vaihtelut (esim. säätilan muutoksesta johtuva lämpötilan ja kosteuden vaihtelu, kuivikkeiden saatavuus, päivittäisten hoitorutiineiden aikataulutus) tulisi huomioida lain perusteluissa, jotta tulkintaa valvonnassa voidaan yhtenäistää ja eläinten omistajia kohdella tasapuolisesti. Eläinlääkäriliitto esittää, että pykälään ja sen perusteluihin tulisi olennaisten käyttäytymistarpeiden listaan lisätä myös pesänrakennuskäyttäytyminen ja jälkeläisten hoitotarve sekä ruokailuun liittyvät tarpeet. Perusteluiden esimerkkeihin olisi lisättävä myös koirien tarve sosiaaliseen kanssakäymiseen.

HESY ehdottaa, että ruokintaa ja juottoa koskevasta 21 §:stä poistettaisiin jatkuvaa vedensaantia koskevat poikkeukset. Lisäksi HESY tuo esiin, että tarjottavan veden tulee olla riittävän lämmintä, sillä jotkut eläimet saattavat vähentää lähellä jäätymispistettä olevan veden juontia. HESY:n näkemyksen mukaan eläinten pitomuodosta tulee luopua, jos sulaa vettä ei ole mahdollista pitää jatkuvasti tarjolla eläimelle. Animalia pitää turkiseläinten vedensaantia koskevia vaatimuksia riittämättöminä ja esittää, että kaikille turkiseläimille turvataan jatkuva vedensaanti sulana pysyvillä juomalaitteistoilla myös pakkaskaudella. Animalian näkemyksen mukaan vedensaannin valvonta on mahdotonta, ellei sitä edellytetä jatkuvana. SEY kiinnittää huomiota

Profurin aiemmin julkisuuteen tuomaan kantaan turkiseläinten jatkuvasta vedensaannista ja pitää turkiseläinten vedensaantia koskevia poikkeuksia tässä valossa kyseenalaisina. HY ELTDK esittää huolensa vedensaannin rajoituksista igluvasikoiden, rekikoirien ja turkiseläinten osalta. HY ELTDK tuo esiin, ettei tutkittua tietoa näiden eläinten vedentarpeesta ole kiinnittäen kuitenkin samalla huomiota siihen, että jo kohtuullisen maltillisesti rajoitettu vedensaanti lisää janontunteesta aiheutuvaa levottomuutta ja pitkäaikaisena vähentää rehukulutusta, vaikka suoranaisia kuivumiseen viittaavia muutoksia ei vielä havaita. HY ELTDK ehdottaa, että eläinlajikohtaisen asetusvalmistelun tulisi perustua tutkittuun tietoon eläinten vedentarpeesta ja juomismotivaatioista eri tilanteissa. Eläinten hyvinvointikeskus kiinnittää huomiota siihen, että jatkuvan juomavesivaatimuksen ulkopuolelle jäävät esimerkiksi nahkottavat turkiseläimet ja igluissa kasvatettavat vasikat ja toivoo, että jatkuva vedensaanti tulee turvata kaikille nisäkkäille ja linnuille mahdollisimman vähäisin poikkeuksin. Myös Evira esittää kantanaan, että jatkuva vedensaanti tulee olla lailla turvattu kaikille eläimille.

Atria ja ETT esittävät, että 21 §:n jatkuvaa vedensaantia koskeva kohta muotoiltaisiin uudelleen: ”Nisäkkäille ja linnuille on taattava vapaa veden saanti lyhyitä huolto- ja täyttökatkoja lukuun ottamatta pysyvissä pitopaikoissa aina, kun ne haluavat mennä juomaan. Pakkasella ulkona tai lämmittämättömissä pitopaikoissa olevien eläinten veden tilapäinen jäätyminen on kuitenkin hyväksyttävissä, kunhan eläinten haltija voi osoittaa, että eläinten tarpeiden mukainen säännöllinen vedensaanti on turvattu.” Atrian ja ETT:n näkemyksen mukaan muutos olisi tarpeen, jotta säännös ei rajoita muita tuotantoeläinten hyvinvointia edistäviä hoitotoimenpiteitä kuten esimerkiksi poikivien emolehmien ja niiden vasikoiden erottelua muusta laumasta tai nautaeläinten ulkoilua laajemmilla alueilla talviaikaan pohjoisessa Suomessa. Pihvikarjaliitto esittää, että jatkuvan vedensaannin vaatimuksessa tulee 21 §:ssä esitetyn lisäksi hyväksyä poikkeus tilapäisen teknisen tauon ajaksi, kuten juomalaitteen korjaus ja huolto, juomavesisäiliön täyttäminen sekä eläinten siirtäminen juomalaitteen välittömästä läheisyydestä lannanpoistoa, kuivittamista tai laidunalueen vaihtamista varten.

MTK:n, MTK maitovaliokunnan, MTK nautaverkoston ja TEH ry:n mukaan vedensaantia koskevassa pykälässä on nyt tarkoituksenmukaisesti huomioitu eri eläintenpitomuotoja ja mm. sääolosuhteiden aiheuttamat haasteet kirjaamalla lakitekstiin poikkeuksia tietyille pitomuodoille ja huomioinut kohtuuttomat sääolosuhteet. MTK maitovaliokunta ja MTK nautaverkosto tuovat esiin, että iglukasvatus on moderni ja vasikan hyvinvoinnin kannalta erinomainen alkukasvatuspaikka, toimintaidea perustuu helppoon siirrettävyyteen, esimerkiksi sääolosuhteiden mukaan. Kiinteän vesilinjaston rakentaminen näihin ei onnistu. MTK ja MTK sikaverkosto kiinnittävät huomiota siihen, että eri eläimillä, riippuen lajin tai yksilön fysiologisista tarpeista, eläimen iästä tai kasvatusmuodosta, on erilaiset nesteen saannin tarpeet ja nämä tulisi ottaa huomioon niin laissa kuin asetuksissa. Mm. lyhytaikainen päivittäinen ulkoilu ja jaloittelu kuten hevosten ulkoilutarhat, vuorokausivaihtelun yöaika siipikarjalla, ulkokasvatus kuten vasikoiden iglukasvatus ovat tilanteita, jolloin eläimen riittävä nesteensaanti pystytään turvaamaan vaikeuksitta. Alempiasteisissa lajikohtaisissa asetuksissa on mahdollisuus säätää yksityiskohdista, jota pidetään tarkoituksenmukaisena menettelynä. Paliskuntain yhdistys tuo esiin sen, että poro ei juo tarjolle tuotua vettä, jos saatavilla on puhdasta lunta. Poroilla tulisikin aina olla saatavilla runsaasti polkeentumatonta lunta tai vaihtoehtoisesti sulaa vettä, kun eläimiä pidetään tarhattuna eikä riittävää lumensaantia voida jatkuvasti valmistaa.

Eläinjalostuksen osalta Evira kiinnittää erityistä huomiota siihen, että kyseessä on erittäin vaikeasti tulkittavissa oleva aihealue. Perustelujen selkeys ja alemman tasoinen tarkentava sääntely on ehdoton edellytys sille, että valvovalla viranomaisella ja Ruokavirastolla on mahdollisuus linjata yhteneväisesti koko maassa vaatimuksista, joista osa on säädetty rangaistavaksi. On huomattava, että selkeidenkin kriteereiden avulla voitaisiin valvonnan keinoin puuttua vain yksittäisten, hyvinvointihaittaa aiheuttavia ääripiirteitä omaavien eläinten jalostuskäyttöön. Evira esittää tulevaisuudessa harkittavaksi ainakin näiden kaikkein selkeimpien ääripiirteitä omaavien yksilöiden kilpailu- ja näyttelykieltoa ja tuo esiin, että vastaavalla kiellolla on ollut positiivinen vaikutus typistyskiellon toimeenpanossa. SEY, SHEHVNK ja Katriina Tiira esittävät, että eläinlääkäreille

tulisi säätää velvollisuus ilmoittaa tapauksista, joissa perinnöllinen tai synnynnäinen haittaa aiheuttava ominaisuus on johtanut eläinlääkärin suorittamaan kirurgiseen toimenpiteeseen. Tätä ehdotetaan myös lakialoitteessa 39/2018. Tällöin eläimet, jotka eivät esimerkiksi pysty liikkumaan, hengittämään tai synnyttämään normaalisti, tulisivat tietoon ja jäisivät sen myötä suuremmalla todennäköisyydellä käyttämättä jalostukseen. Eläinjalostuspykälän valvonnan mahdollistamiseksi Eläinlääkäriliitto ehdottaa harkittavaksi joko eläinlääkäreille automaattista ilmoitusvelvollisuutta tehdyistä keisarileikkauksista tai ainakin valvontaviranomaiselle mahdollisuus saada potilastiedot eläinlääkärin salassapitovelvollisuuden estämättä. Eläinlääkäriliitto tuo esiin, että molemmat vaihtoehdot edellyttäisivät eläinten pakollisesta tunnistusmerkinnästä säätämistä. Suomen Kissaliitto esittää kantanaan, että eläinjalostuspykälään ehdotettua eläinten hallitsemattoman lisääntymisen kieltoa on mahdoton valvoa ilman tunnistusmerkintäpakkoa. Katriina Tiira toivoo lakiin tarkennusta kielletystä jalostuksesta: sellainen jalostus tulisi olla kielletty, jossa eläin periyttää toimintakykyä heikentäviä geenejä jälkeläisilleen. Tiira kiinnittää huomiota siihen, että pelkästään ulkomuotoon perustuva koiran jalostusta tulisi välttää, ja käyttäytyminen ja luonne ottaa paremmin huomioon koirien jalostuksessa. Tiiran mukaan esimerkiksi pelokkaita tai ääniarkuudesta koiria ei tulisi käyttää jalostukseen. Lakialoitteessa 39/2018 ehdotetaan, että pykälässä kiellettäisiin nimenomaisesti naaraan astuttaminen sitä väkisin paikallaan pitämällä. HY MMTDK pitää ehdotettua lakitekstiä liian yleistävänä ja tuo esiin, että Suomessa tuotantoeläinten jalostusohjelmat ovat hyvin organisoituja ja tavoitteiltaan kestäviä. HY MMTDK esittää, että on hyvin epätarkoituksenmukaista rinnastaa hyvinvointiin liittyvää eläinjalostustoimintaa koirilla ja tuotantoeläimillä. Tuotantoeläinten osalta hyvinvointilaissa riittäisi viittaus eläinjalostuslakiin, joka koskee tuotantoeläinten ja hevosten jalostusta. HY MMTDK esittää lausunnossaan myös pykäläehdotuksen vain harraste-eläimiä (koiria) koskevaksi pykälämuotoiluksi. Hallituksen esityksen 25 §:ään verrattuna ehdotuksen merkittävin muutos olisi uusi 2 momentti: ”Siitokseen tai jalostukseen tarjotuista eläimistä on oltava tiedot vanhemmista ja sukupuusta ja hyvinvointiin vaikuttavista ominaisuuksista (rakenne, sairaudet, lääkinnälliset hoidot, lisääntyminen) ja genotyyppitieto oman rotunsa tyypillisistä yksinkertaisesti periytyvistä sairauksista ja vioista.” HY MMTDK esittää lisäksi, että 25 §:n 4 momentti, jonka mukaan eläinten omistajan tai pitäjän tulee estää pitämiensä nisäkkäiden hallitsematon lisääntyminen, ei kuulu eläinten hyvinvointiin muuta kuin emän rasittamisen kannalta. Pentutehtailu on ongelma, mutta se pitää käsitellä muissa säädöksissä ja päätöksissä. Edelleen HY MMTDK ehdottaa, että genetiikkaan liittyvät lain osat, kuten eläinjalostus ja luonnonvaraiset eläimet käsiteltäisiin yhteisen otsikon ”Eläinkantojen hyvinvoinnin tila ja kehittäminen” alla.

HESY:n, Kuluttajaliiton, SHEHVNK:n, SEY:n ja Suomen Kissaliiton näkemyksen mukaan 15 §:ssä säädettyä löytöeläinten säilytysaikaa ei tule laskea nykyisestä 15 vuorokaudesta 10 vuorokauteen ennen kuin eläinten tunnistusmerkintä ja rekisteröinti on säädetty pakolliseksi. Kuntaliitto esittää, että lakisääteisesti korvattavaa löytöeläinten kuljetuspalvelua tullaan hyödyntämään enemmän kuin nykyistä vapaaehtoisiin sopimuksiin perustuvaa järjestelmää. Kustannuksia ei voida periä täysimääräisesti eläinten omistajilta, sillä silloin monet eläimet jäisivät noutamatta. Kuntaliiton näkemyksen mukaan löytöeläinten kuljetuksesta aiheutuvat kustannukset ovat uusia ja ne on aliarvioitu esityksessä (valtakunnallinen kustannus alle 30 000 euroa). Kustannukset tulevat olemaan todennäköisesti kymmenkertaiset verrattuna lakiesityksessä esitettyihin laskelmiin. SEY esittää, että löytöeläimen talteen ottaneelle henkilölle säädettäisiin selkeä velvollisuus joko toimittaa eläin alueen löytöeläinten talteenottopaikkaan tai vähintään ilmoittaa löytyneestä eläimestä alueen löytöeläinten talteenottopaikkaan. Eläimen tunnistusmerkintä tulisi myös aina tarkistaa. Suomen Kissaliitto esittää, että löytöeläinhoitolasta uuteen kotiin luovutettavat kissat olisi tunnistusmerkittävä ja rekisteröitävä sekä kastroitava tai steriloitava ennen luovutusta.

Valtakunnansyyttäjänvirasto kiinnittää huomiota esityksen 29 §:ään, jossa säädettäisiin avuttomassa tilassa olevan luonnonvaraisen eläimen hoidosta. Valtakunnansyyttäjänviraston mukaan 29 § jättää epäselväksi sen, onko myös onnistuneen hoidon jälkeen eläin lopetettava, jos sitä ei syystä tai toisesta voida palauttaa luontoon. Mikäli joku onnistuu ”pelastamaan” vahingoittuneen eläimen, lopettaminen tuntuu kohtuuttomalta vaihtoehdolta.

MMM:n vastine:

Ministeriö toteaa, että eläinten hoidon yleisiä vaatimuksia koskevia säännöksiä on mahdotonta kirjata kovin tarkkarajaisesti lain tasolle eri eläinlajien suuren määrän ja toisistaan poikkeavien hoitovaatimusten takia. Eläinten hoitoa koskevia vaatimuksia tarkennetaan eri eläinlajeja koskevilla valtioneuvoston asetuksilla. Ministeriö ei puolla Eläinlääkäriliiton ehdotusta 20 §:n 1 momentin muokkaamiseksi siten, että siihen lisättäisiin myös eläinten pesänrakennuskäyttäytyminen, jälkeläisten hoitotarve sekä ruokailuun liittyvät tarpeet. Jälkeläisten hoitotarpeen tyydyttämistä ei voida edellyttää esimerkiksi nykymuotoisessa maidontuotannossa. Ehdotettuun 20 §:n 1 momenttiin sisältyy jo nykymuodossaan syömiseen liittyvät olennaiset käyttäytymistarpeet, joten ruokailuun liittyvät tarpeita ei ole tarpeen siihen lisätä. Lisäksi ehdotetun 21 §:n 1 momentissa, jonka mukaan ravinnon ja juotavan koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Eläinten pesänrakennustarpeen osalta todetaan, että esimerkiksi emakoilla jo voimassa oleva lainsäädäntö edellyttää pesänrakennustarpeen tyydyttämistä. Kuitenkin esimerkiksi koirilla pesänrakennustarpeen tyydyttäminen ei välttämättä aina ole eläimen hyvinvoinnin kannalta perusteltua. Asiaa tulisikin tarkastella eläinlajikohtaisesti asetustasolla. Samoin myös Katriina Tiiran ehdottamaa koiran tarvetta sosiaalisten suhteiden tyydyttämiseen tarkastellaan asetustasolla.

Nisäkkäiden ja lintujen pysyvän pitopaikan jatkuvaa vedensaantia koskeviin poikkeuksiin liittyen ministeriö viittaa esityksen 21 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin ja esityksen liitteenä olevien valtioneuvoston asetusehdotusten perusteluihin. Jatkuvan vedensaannin vaatimuksen taloudellisia vaikutuksia igluvasikoiden, ammattimaisten rekikoiratarhojen sekä turkiseläinten pitopaikkoihin on käsitelty esityksen kohdassa 4.1.1. Ministeriö ei puolla Atrian, ETT:n ja Pihvikarjaliiton ehdottamia tarkennuksia 21 §:ään. Ministeriön näkemyksen mukaan jatkuvaan vedensaantiin laitteiden täytön ja huollon takia aiheutuvat katkokset otetaan huomioon valvonnassa. Ministeriö huomauttaa, että voimassa olevassa lainsäädännössä jatkuvaa vedensaantia edellytetään jo nyt kanojen, kalkkunoiden, strutsien, lypsettävien kuttujen ja yli kahden viikon ikäisten sikojen sekä sairaiden ja kuumalla säällä kaikkien alle kuuden kuukauden ikäisten nautojen osalta, eikä näiden vaatimusten valvonnassa ole tullut ilmi lausunnonantajien esiin tuomia ongelmia. Porojen osalta jatkuvaa vedensaantia ei ehdotetun 21 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan edellytettäisi laajoilla alueilla luonnonmukaisissa olosuhteissa tarhattaville poroille. Sen sijaan pienemmissä tarhoissa pidettävillä poroilla tulisi olla jatkuvasti vettä saatavilla. Vapaana laiduntaviin poroihin ei sovelleta esityksen pitopaikkaa koskevia säännöksiä.

Ministeriö toteaa, että eläinjalostusta koskevan 25 §:n säännöksiä on tarkoitus tarkentaa valtioneuvoston asetuksella. Asetustasolla voitaisiin säätää tarkemmin esimerkiksi sellaisista ääripiirteistä ja sairauksista, joita omaavia yksilöitä ei saa käyttää jalostukseen. Asetuksella voitaisiin rajoittaa myös psyykkisiltä ominaisuuksiltaan sopimattomien eläinten käyttöä jalostukseen. Niin ikään asetuksella voitaisiin säätää kielletyistä jalostusmenetelmistä, kuten ns. pakkoastutuksen kiellosta. Ministeriö pitää SEY:n, SHEHVNK:n, Katriina Tiiran ja Eläinlääkäriliiton ehdottamaa eläinlääkäreiden ilmoitusvelvollisuutta eläimille perinnöllisten vikojen korjaamiseksi tehdyistä korjausleikkauksista periaatteessa hyvänä ajatuksena, koska sen avulla eläinjalostusta koskevien säännösten noudattamisen valvonta tehostuisi. Kuten Eläinlääkäriliitto lausunnossaan toteaa, ilmoitusvelvollisuus edellyttäisi käytännössä toimiakseen mahdollisuutta yksilöidä ja tunnistaa eläinyksilö, jolle kirurgiaa on suoritettu. Käytännössä tämä tulee koirien osalta mahdolliseksi siinä vaiheessa, kun koirien tunnistusmerkintä ja rekisteröinti säädetään pakolliseksi. Eläinten hyvinvoinnista annetun lain sijaan ilmoitusvelvollisuus voitaisiin tuolloin säätää eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annettuun lakiin (29/2000), jonka 12 §:ssä säädetään muutoinkin eläinlääkärinammatin harjoittajan ilmoitus- ja tietojenantovelvollisuudesta. Ministeriö ei puolla HY MMTDK:n ehdotuksia esityksen muuttamiseksi. Eläinjalostustoiminnasta annetulla lailla (319/2014) säädetään EU:n eläinjalostusasetuksen (EU) 2016/1012 täytäntöönpanosta. Tuotantoeläinten jalostuksen osalta viittaaminen eläinjalostustoiminnasta annettuun lakiin tai EU-asetukseen ei olisi millään muotoa riittävää, sillä EU:n eläinjalostuslainsäädäntöön ei sisälly eläinten hyvinvointiin liittyviä säännöksiä. HY MMTDK:n esittämä uusi 25 §:n 2 momentti ei käytännössä toimisi eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa, jota sovelletaan eläinjalostuksen

osalta kaikkiin ihmisen hoidossa oleviin eläimiin ja jossa eläinjalostuksella tarkoitetaan kaikkea ihmisen hoidossa olevien eläinten lisäännyttämistä. Ehdotettu tietovaatimus estäisi käytännössä muiden kuin kantakirjattujen tai muihin vapaaehtoisiin jalostustietokantoihin rekisteröityjen eläinten lisäännyttämisen. HY MMTDK:n lausuntoon nisäkkäiden hallitsemattoman lisääntymisen osalta ministeriö viittaa 25 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin, joissa on selvitetty hallitsemattomasta lisääntymisestä aiheutuvia hyvinvointiongelmia. Ministeriö ei liioin pidä luonnonvaraisia eläimiä ja eläinjalostusta koskevien säännösten kokoamista omaan lukuunsa tarkoituksenmukaisena.

Löytöeläinten nopeaa palautumista takaisin omistajilleen tai pitäjilleen pyrittäisiin tehostamaan säätämällä talteenottopaikan pitäjän velvollisuudesta tarkastaa eläimen tunnistusmerkintä ja ryhtymisestä kohtuullisiin toimiin tämän tavoittamiseksi (26 §). Ellei eläimen omistajaa tai pitäjää tavoiteta, eläimen talteenotosta olisi tiedotettava talteenottopaikan internetsivuilla ja tarvittaessa muulla sopivalla tavalla. Suurin osa talteen otettavista seura- ja harrastuseläimistä on kissoja ja koiria. Suurin osa koirista on jo nykyisin tunnistusmerkitty joko mikrosirulla tai tatuoinnilla. Myös osa kissoista tunnistusmerkitään. Tunnistusmerkityn eläimen omistaja voi jo nykyisin rekisteröidä yhteystietonsa esimerkiksi koira- tai kissajärjestöjen, eläinsuojeluyhdistyksen tai muiden yksityisten toimijoiden ylläpitämiin rekistereihin ja siten pyrkiä varmistumaan siitä, että karkuun päässyt eläin palautuu takaisin omistajalleen. Löytöeläinten hoidon järjestämisessä uutena vaatimuksena ehdotetaan, että maakunnan tulisi huolehtia myös kiinni otettujen eläinten kuljetuksen järjestämisestä talteenottopaikkaan. Löytöeläinten kuljetusvelvollisuuden odotetaan lisäävän maakuntien kustannuksia nykyisestä jonkin verran, vaikka kustannukset voidaankin periä eläimen omistajalta, jos sellainen tavoitetaan. Toisaalta löytöeläinten säilytysajan lyhentämisestä arvioidaan syntyvän säästöä maakunnalle. Löytöeläinten kuljetuksesta aiheutuvia lisäkustannuksia on arvioitu esityksen kohdassa 4.2.4. Ministeriö teki vuonna 2011 löytöeläinten hoidosta kyselyn, johon vastasi 44 valvontayksikköä (33 % valvontayksiköistä). Valvontayksiköt koostuvat usean kunnan muodostamista ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista. Keskimääräinen löytöeläinten määrä/valvontayksikkö oli 126 kpl vuodessa, joskin vaihtelu oli suurta. Kunnat ovat yleensä järjestäneet löytöeläinten hoidon hankkimalla palvelun ulkopuoliselta palveluntarjoajalta. Ne kunnat, jotka tarjoavat jo nykyään löytöeläinten kuljetusta, ovat yleensä sopineet palvelun tarjoamisesta löytöeläinpalveluiden tuottajan kanssa. Kuljetus järjestetään niissä tapauksissa, joissa esimerkiksi eläimen kiinni ottanut kansalainen ei pysty eläintä hoitopaikkaan kuljettamaan. Kuljetusmatkojen pituuden ja palvelusta laaditun sopimuksen lisäksi kustannuksiin vaikuttaa myös se, kuinka suuri osa löytöeläimistä palautuu omistajilleen. On myös huomattava, että valvontayksiköille tehdyn kyselyn mukaan niissäkin kunnissa, joissa kuljetuspalvelua oli tarjolla, suurin osa löytöeläimistä kuljetettiin löytöeläinhoitolaan kansalaisten toimesta. Voidaankin arvioida, että jatkossakin 2/3 löytöeläimistä edelleen kuljetettaisiin hoitolaan löytäjän toimesta. Noudettavien eläinten keskimääräinen noutoetäisyys olisi arviolta 20 km/suunta, Lapin maakuntaa lukuun ottamatta. Lisäksi voidaan arvioida, että 29 % löytökissoista ja 4 % löytökoirista jäisi noutamatta hoitolasta tai niille ei löytyisi uutta omistajaa, joten näiden osalta kuljetuskustannuksia ei voitaisi periä eläimen omistajalta. Näin arvioiden koko maassa kuljetuskustannuksia aiheutuisi noin 930 eläimen noutamisesta. Tästä aiheutuisi koko maan tasolla noin 15 500 euron kustannukset kilometrikorvauksista ja noin 14 000 euron kustannus työstä, yhteensä 29 500 euroa. Maakuntaa kohden kustannuksia aiheutuisi siten noin 1600 euroa vuodessa. Eläinten kuljetuksen järjestämisestä maakunnille aiheutuviin lisäkustannuksiin vaikuttavat muun muassa se, miten maakunta löytöeläinten hoidon järjestää ja kuinka monessa pisteessä löytöeläimiä kussakin maakunnassa hoidetaan. Hallitus on myös sopinut siitä, että koirien tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä säädetään jatkossa pakolliseksi, jonka odotetaan edelleen vähentävän löytöeläinten hoidosta aiheutuvia kustannuksia. Myös kissoja koskevat säännökset voidaan sisällyttää myöhemmässä vaiheessa eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain nojalla annettuihin alemman asteisiin säädöksiin. Toisin kuin SEY ehdottaa, ministeriö ei näe tarpeellisena säätää velvollisuudesta ilmoittaa kiinni otetusta löytöeläimestä maakunnan järjestämään talteenottopaikkaan. Seura- tai harrastuseläin on omistajansa omaisuutta, eikä kansalaisella ole lähtökohtaisesti oikeutta pitää toisen omaisuutta hallussaan ilman lupaa.

Suomen Kissaliiton ehdotus löytöeläinten talteenottopaikoista uuteen kotiin luovutettavien eläinten tunnistusmerkinnästä ja steriloimisesta tai kastroimisesta olisi sinänsä kannatettava käytäntö, mutta lakiin säädettynä velvoite lisäisi löytöeläintoiminnasta aiheutuvia kustannuksia huomattavasti nykyisestä.

Valtakunnansyyttäjänviraston kommenttiin ehdotettuun 29 §:ään liittyen ministeriö viittaa pykälän yksityiskohtaisiin perusteluihin. Avun tarpeessa olevien luonnonvaraisten eläinten hallussa pitoa kansalaisten toimesta on tarpeen rajoittaa, jotta eläimille ei aiheutettaisi osaamattomuudesta johtuvaa tarpeetonta kärsimystä.

5 luku Eläinten pitopaikka

Helena Telkänranta ehdottaa, että 35 §:ssä säädettäisiin koneellisen ilmanvaihtojärjestelmän hälytysjärjestelmän lisäksi myös automaattisten veden- ja rehunjakelijoiden hälytysjärjestelmävaatimuksesta. Telkänranta ehdottaa, että 37 §:ssä pitopaikan ruokinta- ja juottolaitteita koskevaa säännöstä tarkennettaisiin seuraavalla tavalla: ”Jos rehua ei ole jatkuvasti saatavilla, rehukaukalot, rehukourut tai muut ruokintalaitteet on mitoitettava siten, että kaikki eläimet mahtuvat vaivattomasti syömään samanaikaisesti”. Kilpailu riittämättömästä ruokintatilasta on merkittävä ja toistuva stressitekijä esimerkiksi eräillä sika- ja siipikarjatiloilla; aiheuttaa osassa tapauksista samojen yksilöiden toistuvan nälkäiseksi jäämisen; ja se on myös esimerkiksi sioilla esiintyvän käyttäytymishäiriön hännänpurennan yksi aiheuttaja.

Eläinten hyvinvointikeskus, Evira ja Helena Telkänranta ehdottavat pitkäaikaisesta emakkojen, ensikkojen, lypsylehmien sekä maidontuotantoa varten pidettävien hiehojen liikkumisen rajoittamisesta luopumista. Kuluttajaliiton ja SEY:n näkemyksen mukaan eläinten pitäminen kääntymisen estävissä rakenteissa tulisi kieltää poikkeuksetta. Lakialoitteessa 39/2018 todetaan, ettei lain tule sallia eläinten liikkumisen estämistä ja että eläimille tulee taata mahdollisuus toteuttaa lajityypillistä käyttäytymistään, esimerkiksi liikkua, levätä, muodostaa sosiaalisia suhteita, tutkia ympäristöään, ruokailla ja leikkiä. Eläinten hyvinvointikeskus tuo esiin ristiriidan lakiesityksessä korostetun eläinten käyttäytymistarpeiden huomioon ottamisen ja toisaalta eläinten pitkäaikaisen kytkettynä pitämisen sekä liikkumisen rajoittamisen mahdollistavien poikkeusten osalta. Tämä todetaan myös lakialoitteessa 39/2018. HESY:n mukaan lakiesityksessä on iso ristiriita perusteluiden ja pykälien välillä, koska pykälät poikkeusääntöineen on laadittu eläinten käyttötarkoituksen mukaan, perustelut sitä vastoin lajityypillisten tarpeiden mukaan.

Eläinlääkäriliiton, HY ELTDK:n ja SEY:n näkemyksen mukaan parsinavetoiden uudisrakentamista ei tule sallia. Eläinlääkäriliiton ja SEY:n mukaan edelleen parsinavetoissa pidettävillä lehmille ja hiehoille tulee säätää laidunnusvelvoite kesäkaudella ja ympärivuotinen jaloitteluvaatimus. SEY ehdottaa lisäksi kesäaikaista laidunnusvelvoitetta kaikille naudoille ja toivoo valiokunnan kiinnittävän huomiota siihen, että nautojen pitopaikkoja ei jatkossa saisi rakentaa alueille, joissa laiduntamisen järjestäminen on käytännössä mahdotonta. HY ELTDK:n näkemyksen mukaan lainsäädännöllä olisi turvattava nautojen liikkumisentarve kaikissa pitomuodoissa rakennemuutoksen aikana. HY ELTDK ehdottaa valtioneuvoston asetuksella säädettäväksi parsinavetassa pidettävien lypsylehmien sisäruokintakauden jaloittelusta siirtymäajalla ja siihen siirtymisen tukemista investointituin. Olemassa olevien parsinavetoiden peruskorjauksiin myönnettävien investointitukien edellytyksenä tulisi olla eläinten hyvinvoinnin parantaminen. HY ELTDK ei kannata parsinavetan lypsylehmien kesäaikaan sijoittuvan jaloitteluvaatimuksen poistamista ja perustelee kantaansa laiduntamisen hyvinvointitekijöillä. Eläinlääkäriliiton näkemyksen mukaan parsinavetoiden uudisrakentamista ei tule sallia, ja investointitukia voisi käyttää parsinavetoiden osalta vain peruskorjauksiin joilla parannetaan myös eläinten hyvinvointia. Parsinavetoille tulee säätää myös lehmien ja hiehojen ympärivuotinen jaloittelupakko laidunnuspakon lisäksi. Animalia esittää, että liikkumista rajoittavat parsinavetat kiellettäisiin. Animalian mukaan parsinavetoiden investointitukien lakkauttaminen ei ole riittävä toimenpide, sillä se voidaan kumota myöhemmin koska tahansa. Animalia ehdottaa myös muutosta ehdotettuun parsinavetoissa pidettävien lehmien ulkoiluvaatimukseen siten, että lehmille on määriteltävä vähintään 60 päivän laidunnus ajanjaksolle toukokuu-syyskuu ja loput 30 päivää voivat sijoittua myös

muulle ajalle vuotta. Lakialoitteessa 39/2018 esitetään parsinavettakieltoa lypsylehmien ja hiehojen pitoon 8 vuoden siirtymäajalla. Lisäksi lakialoitteessa vaaditaan kaikille naudoille ympärivuotista jaloittelua laitumella tai tarkoitukseen sopivassa ulkotarhassa. Kesällä nautojen olisi päästävä laitumelle vähintään kahdeksi kuukaudeksi ja talviaikaan ulos jaloittelemaan vähintään kaksi kertaa viikossa vähintään tunnin kerrallaan. Jaloitteluvaatimuksen ehdotetaan tulevan voimaan heti lain voimaantullessa, ja siitä voitaisiin myöntää poikkeus olemassa oleville navetoille, joissa vaatimuksen toteuttaminen on mahdotonta. Lisäksi vaatimuksen toteuttamisessa tulisi huomioida sääolosuhteet. MTK, MTK maitovaliokunta ja MTK nautaverkosto pitävät eläinten kytkemisen kieltoa lypsylehmiä ja –hiehoja koskevine poikkeuksineen oikeansuuntaisena ja toteavat sen vahvistavan olemassa olevaa kehityssuuntaa entisestään. Parsinavetoissa pidettävien lypsylehmien ja –hiehojen jaloitteluvaatimuksen muutosta he pitävät kompromissilinjauksena ja tarkoituksenmukaisena. Se ei kuitenkaan saisi lisätä tuottajalle valvonnasta aiheutuvaa hallinnollista taakkaa.

Animalia esittää, että porsitushäkkien käyttö tulisi kieltää kokonaan siirtymäajalla. Eläinlääkäriliitto esittää tiineytyshäkkien kieltämistä esimerkiksi 20 vuoden siirtymäajalla ja Suomen Kissaliitto 10 vuoden siirtymäajalla. Myös lakialoitteessa 39/2018 ehdotetaan porsitushäkkien kieltämistä 10 vuoden siirtymäajalla. HY ELTDK esittää, että porsivan emakon ja syntyvien porsaiden hyvinvoinnin vuoksi olisi siirryttävä vapaaseen porsitukseen tarpeeksi pitkällä siirtymäajalla. HY ELTDK tuo esiin, että pesänrakennusvaihe on erityisen tärkeä emakoiden hyvinvoinnille, ja onnistuessaan tukee sekä emakon että porsaiden hyvinvointia. Tutkimukset ja käytäntö ovat osoittaneet, että porsaiden kuolleisuus on vapaassa porsituksessa hallittavissa toimivilla rakenneratkaisuilla ja osaavalla hoidolla. Rakenneratkaisujen ja hoidon lisäksi on kiinnitettävä huomioita myös emakoiden emo-ominaisuuksiin, fyysiseen kuntoon sekä pahnuekoon kohtuullistamiseen. SEY:n näkemyksen mukaan vapaaporsitusta ja porsaiden vapaata hoitamista kohti olisi siirryttävä kaikin mahdollisin toimin. Vapaa liikkumismahdollisuus on emakoille erittäin tärkeää etenkin porsitusta edeltävinä hetkinä sekä porsimisen aikana. Mikäli häkkejä jatkossa lain sallimina käytetään, tulisi emakko kytkeä häkkiin vasta porsimisen jälkeen. Lisäksi emakon pidolle porsitushäkissä tulisi määrätä maksimiaika, sillä osaa emakoista pidetään porsitushäkeissä säännöllisesti normaalia pidempi aika imettämässä muiden emakoiden porsaita. Tällöin yhden emakon kohdalla pitoaika kääntymisen estävissä häkeissä voi jatkua lain tarkoitusta pidempään. Luonnonvarakeskus toteaa, että porsimishäkeistä luopuminen edistäisi eläinten hyvinvointia, mutta kiinnittää samalla huomiota vapaaporsituksesta aiheutuviin lisäkustannuksiin. MTK:n, MTK sikaverkoston ja TEH ry:n näkemyksen mukaan emakoiden ja ensikoiden porsitushäkkien osalta tieteellinen tutkimus ei tue porsitushäkeistä luopumista porsaiden turvallisuuden varmistamisen vuoksi ja tältä osin hallituksen esitys on hyvä ja kannatettava. Tuomas Levomäen mukaan siirtymisen vapaaporsitukseen tulee tapahtua vapaaehtoisesti ja luonnollisen rakennekehityksen kautta, elinkeinon omasta tahdosta. Siirtymistä vapaaporsitukseen on tuettava poliittisin keinoin.

Animalia esittää, että tiineytyshäkkien käyttö tulisi kieltää kokonaan siirtymäajalla. Animalian näkemyksen mukaan esityksessä nyt sallitusta kahdeksan päivän tiineytyshäkin käytöstä tulisi luopua. Jos tiineytyshäkkien käyttöä ei kielletä kokonaan, tulisi tämänhetkinen 15 vuoden siirtymäaika lyhentää korkeintaan 10 vuoteen. Eläinlääkäriliitto, Kuluttajaliitto ja SEY pitävät tiineytyshäkkikiellon siirtymäaikaa liian pitkänä. Lakialoitteessa 39/2018 ehdotetaan tiineytyshäkkien kieltämistä viiden vuoden siirtymäajalla. MTK ja MTK sikaverkosto pitävät 8 päivän säännöstä tarkoituksenmukaisena ja riittävänä.

Eläinlääkäriliiton näkemyksen mukaan nykymuotoinen turkistarhaus ei voi olla hyväksyttävää uuden eläinten hyvinvointilain nojalla. Animalia esittää, että turkistarhaus tulisi lakkauttaa siirtymäajalla. SEY:n näkemyksen mukaan ahdas häkkikasvatus verkkopohjaisissa häkeissä, kuten kanojen ja turkiseläinten kohdalla vielä on sallittua, tulisi kieltää, ja näistä pitomuodoista siirtyä kiinteäpohjaisiin pitopaikkoihin, joissa eläimellä on mahdollisuus liikkua huomattavasti vapaammin sekä toteuttaa olennaisia lajityypillisiä tarpeitaan. Lakialoitteessa 39/2018 ehdotetaan turkistarhauksen kieltämistä viiden vuoden siirtymäajalla ja turkistarhaajien tukemista uuteen elinkeinoon siirtymisessä. Aloitteessa ehdotetaan myös tuotantoeläinten häkkikasvatuksen kieltoa.

Aloitteen mukaan kielto kohdistuisi munintakanojen, kaniinien, nuorikkokanojen, siitosbroilereiden, siitoskanojen, viiriäisten, ankkojen ja hanhien kasvatukseen. Aloitteen mukaan häkeissä pitämisestä aiheutuu tarpeetonta haittaa tuotantoeläinten hyvinvoinnille, sillä on olemassa häkittömiä kasvatusmuotoja, joissa eläinten elinolot ovat paremmat.

Eläinlääkäriliiton mukaan sopivan lepopaikan tulisi olla kiinteäpohjainen, siis pelkkä verkko- tai ritiläpohja ei ole riittävä. Suomen Kissaliiton näkemyksen mukaan eläinten pito häkki- tai ritiläpohjalla tulee kieltää.

Katriina Tiira esittää, että lakiehdotuksessa tulisi mainita, että jatkuvasti sisällä asuvan koiran olisi päästävä ulos tarpeilleen vähintään kolme kertaa vuorokaudessa, koska tämä minimivaatimus ei näytä käytännössä toteutuvan kaikkien koirien kohdalla.

MMM:n vastine:

Ministeriö ei puolla Helena Telkänrannan ehdottamia muutoksia ehdotettuihin 35 ja 37 §:ään. Ehdotetun 35 §:n vaatimus koneellisen ilmanvaihtojärjestelmän hälytysjärjestelmästä perustuu tuotantoeläindirektiiviin (98/58/EY). Sen liitteen 13 kohdan toisen alakohdan mukaan sellaisessa koneellisessa ilmanvaihtojärjestelmässä, jonka toiminnasta eläinten hyvinvointi on riippuvainen, olisi oltava hälytysjärjestelmä. Esimerkiksi broilerihallissa koneellisen ilmanvaihtojärjestelmän viat saattavat vaarantaa eläinten hyvinvoinnin ja aiheuttaa eläinten kuolemia hyvinkin nopeasti. Automaattisten veden- ja rehunjakelijoiden toimintahäiriöt eivät yleensä aiheuta eläinten hyvinvoinnille vastaavaa, erittäin nopeasti henkeä uhkaavaa vaaraa. Rehukourujen mitoituksesta on puolestaan tarkoituksenmukaista säätää eläinlajikohtaisissa asetuksissa.

Emakoiden tiineytys- ja porsitushäkkien sekä lehmien ja hiehojen jatkuvan kytkemisen ja jaloittelun osalta ministeriö viittaa hallituksen esityksessä esille tuotuihin seikkoihin. Lakiehdotuksen keskeisenä ajatuksena on eläimen pitopaikan ja hoidon järjestäminen siten, että eläimellä on mahdollisuus toteuttaa liikkumiseen, lepoon, mukavaan olotilaan, ravinnon etsintään ja muuhun vastaavaan toimintaan sekä sosiaalisiin suhteisiin liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan. Tämän takia ehdotetussa 37 §:ssä kiellettäisiin eläimen jatkuva paikalleen kytkeminen sekä eläimen liikkumisen jatkuva rajoittaminen eläimen kääntymisen estävillä rakenteilla. Tällaisissa pitomuodoissa eläimen liikkumista rajoitetaan voimakkaasti. Käytännössä eläin pystyy liikkumaan lähinnä vain makuulle ja siitä ylös sekä liikkumaan vain hieman eteen tai taakse. Pykälän yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan eläimellä ei tällöin ole tarvittavaa liikkumavapautta esimerkiksi liikkumiseen, kehonhuoltoon tai sosiaalisiin suhteisiin liittyvien käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen. Ehdotetussa 38 §:ssä säädettäisiin poikkeuksista edellä mainittuun jatkuvan kytkemisen ja liikkumisen rajoittamisen kieltoon. Pykälän yksityiskohtaisten perusteluissa tuodaan esiin, että ehdotetut tiineytys- ja porsitushäkkejä sekä lehmien ja hiehojen parsissa pitoa koskevat poikkeukset ovat tarpeen tuotannollisista ja taloudellisista syistä. Näitä tuotannollisia ja taloudellisia syitä on tarkasteltu esityksen kohdassa 4.1.1. Samassa kohdassa on tarkasteltu myös jatkuvasti kytkettynä pidettävien lehmien ja hiehojen jaloitteluvelvoitteen pidentämisestä aiheutuvia kustannuksia.

Eläinten häkkikasvatukseen, pitopaikan pohjamateriaaleihin ja koirien ulkoiluun liittyvien seikkojen osalta ministeriö toteaa, että eri eläinlajien yksityiskohtaisista pitovaatimuksista säädetään asetustasolla. Turkistarhauksen osalta ministeriö tuo esiin, että Suomessa tällä hetkellä pidettävät turkiseläinlajit on sisällytetty lain liitteenä 1 olevaan sallittujen tuotantoeläinten listaan. Näin ollen näiden turkiseläinlajien pito turkisten tuotantotarkoituksessa olisi edelleen sallittua. Myös turkiseläinten yksityiskohtaisista pitovaatimuksista säädetään asetuksella.

6 luku Eläinten luovutus

Helsingin poliisilaitos ja SEY ehdottavat, että lakiin tulisi sisällyttää eläinten tietoverkoissa käytävää kauppaa koskeva säännös. Verkkokaupassa eläimiä myyvältä henkilöiltä tulisi vaatia ns. vahvaa tunnistautumista, jolloin eläimen myyjä olisi helpommin jäljitettävissä ja viranomaisen

tehtävä valvovana ja esitutkintaa suorittavana tahona helpottuisi. SEY ehdottaa lisäksi, että eläinten verkossa myymisen tulisi olla luvanvaraista eli myynti-ilmoituksia julkaisevien kauppapaikkojen tulisi hakea toimintaansa lupa. Yksityishenkilöiden myynti-ilmoitusten määrää tulisi myös rajoittaa. Mikäli myynti-ilmoituksia on henkilöllä paljon, tulisi toiminta tehdä yrittäjänä, jolloin myös valvonta ja verotus saadaan ulotettua toimijaan helpommin.

Kuluttajaliitto pitää ongelmallisena sitä, että eläimet rinnastetaan oikeudellisesti elottomiin esineisiin ja esittää, että eläimen esineoikeudellista asemaa tulisikin muuttaa siten, että eläimen erityispiirteet elävinä esineinä otetaan huomioon. SHEHNVK puolestaan esittää, että eläinten kaupan erityiskysymysten vuoksi tulisi säätää erityinen eläinkauppalaki tai lisätä kuluttajansuojalakiin oma eläinten kauppaa koskeva lukunsa. Lauri Ojala ehdottaa perustettavaksi työryhmän, joka laatisi ehdotuksen kuluttajasuojan parantamiseksi seura- ja harrastuseläintoimintaan liittyen. Kuluttajansuojalakiin voitaisiin laatia erillinen asetus joka huomioisi seura- ja harrastuseläinkaupan erikoispiirteet ja mahdollistaisi eläinten hyvinvoinnin soveltamisen kuluttajansuojassa. Lisäksi Ojala esittää, että eläinsuojelulaki digitalisoidaan ja linkitetään avoimien rajapintojen ja datasopimusten kautta toimivaksi työkaluksi eläinten ja heidän omistajiensa suojelemiseksi digitalisoituvassa liiketoiminnassa.

Paliskuntain yhdistys kiinnittää huomiota esityksen 42 §:ään, jossa kiellettäisiin eläinten luovutus arpajais- tai kilpailuvoittoina. Yhdistyksen mukaan porokilpailuissa on perinteisesti arvottu eläimiä aluehallintoviraston myöntämällä poikkeusluvalla. Eläviä eläimiä ei kuitenkaan ole luovutettu muille kuin poroja ennestään pitävälle. Yhdistys toivoo perinteen mahdollistamista myös jatkossa, mutta pitää myös esitettyä kieltoa hyväksyttävänä, jos asiassa on muita eläinlajeja koskevia ongelmia.

MMM:n vastine:

Eläinten kauppa on siirtynyt entistä enemmän verkossa käytäväksi kaupaksi ja kansainvälistynyt huomattavasti siitä, kun voimassa oleva laki säädettiin. Etenkin koiranpentujen ammattimainen tuonti muista EU- maista ja kolmansista maista on yleistynyt. Pentuja myydään ostajille usein välittäjien kautta ilman, että ostaja on tietoinen pennun kasvatusolosuhteista tai muusta taustasta. Valitettavan usein pennut ovat peräisin niin sanotuista pentutehtaista, joissa eläinten kasvatus perustuu vain ja ainoastaan maksimaalisen tuoton tavoitteluun. Pentutehtaita esiintyy myös Suomessa. Suuren kysynnän ja toimintaan liittyvien pienten riskien takia pentukauppa on kasvanut erittäin suureksi kaupanalaksi, jossa liikkuu suuria rahavirtoja. Onkin arvioitu, että EU-alueella laiton pentukauppa on jo kolmanneksi tuottavin rikollisuuden muoto heti huume- ja asekaupan jälkeen.

Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että esitykseen sisältyy eräitä sellaisia uudistuksia, joiden kautta pentutehtailun ongelmiin olisi jatkossa mahdollista puuttua tehokkaammin. Ehdotetun eläinjalostusta koskevan 25 §:n mukaan eläinten pitäjän on estettävä pitämiensä nisäkkäiden hallitsematon lisääntyminen. Hallitsematonta lisääntymistä saattaa esiintyä muun muassa pentutehtaissa. Jalostuspykälän nojalla voitaisiin asetustasolla säätää myös rajoituksia jalostukseen käytettävien eläinten iälle sekä esimerkiksi siitä, kuinka tiheästi nartulla saa teettää pentuja. Ehdotetun nykyistä tiukemman jalostuspykälän nojalla voitaisiin säätää myös tarkempia rajoituksia jalostukseen sopimattomien eläinten käytölle, kuten fyysisiä ääripiirteitä, sairauksia tai epäsopivan luonteen omaavien yksilöiden käytölle. Pentutehtailussa jalostukseen sopimattomien yksilöiden käyttö on tavallista, kun toiminnan tavoitteena on määrän tuottaminen laadun sijaan. Ammattimainen tai muutoin laajassa mitassa tapahtuva seura- ja harrastuseläinten pito määriteltäisiin esityksessä entistä yksiselitteisemmin (lain liite 2). Tällaisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus maakunnalle ja sitä voidaan valvoa säännönmukaisesti. Ilmoituksen tekemättä jättäminen olisi rangaistava teko. Esityksen eläinten luovutukseen liittyvissä pykälissä rajataan eläinten myyntiä mm. toreilla, markkinoilla ja liikkuvana kauppana sekä kielletään kissojen ja koirien myynti eläinkaupoissa. Kielloilla pyritään estämään näiden muualla Euroopassa tyypillisten, pentutehtaissa tuotettujen pentujen myyntiin käytettyjen kanavien yleistyminen Suomessa.

Esitykseen sisältyy myös kirjaus siitä, että koirien tunnistusmerkintä ja rekisteröinti tullaan säätämään pakolliseksi eläintunnistuslainsäädäntöön tehtävällä muutoksella. Koirien pakollinen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti tehostaisi pentutehtailun ja laittoman maahantuonnin valvontaa, etenkin jos merkintä ja rekisteröintivelvoite säädettäisiin jo pennun kasvattajalle tai maahantuojalle. Tällöin pentujen alkuperän selvittäminen olisi helpompaa sekä kuluttajalle että valvontaviranomaisille.

Ministeriö ei puolla SEY:n ja Helsingin Poliisilaitoksen ehdotuksia lakiehdotuksen muuttamiseksi. Ministeriön näkemyksen mukaan pentukauppaan liittyvät ongelmat ja eläinten verkossa käytävä kauppa ylipäätään muodostavat kokonaisuuden, jota ei sellaisenaan voida hallita yksin eläinten hyvinvointilainsäädäntöä kehittämällä, vaan asiaa on tarkasteltava laajemmin. Eläinten kauppaan sovelletaan irtaimen kauppaa koskevia oikeussääntöjä, joista keskeisimpiä ovat kuluttajansuojalakiin, erityisesti lain 5 lukuun (38/1978), sekä kauppalakiin (355/1987) sisältyvät säännökset. Näiden lisäksi eläinten kaupassa on huomioitava mm. eläinten hyvinvointilainsäädäntö sekä eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014) säännökset. Jos eläinten kauppaa koskevan lainsäädännön uudistustarpeita halutaan selvittää laajemmin, tämä tulisi ministeriön näkemyksen mukaan tehdä ottaen huomioon myös edellä mainittujen lakien säännökset.

Ehdotettuun 41 §:ään sisältyy kielto luovuttaa eläintä arpajais- tai kilpailuvoittona. Voimassa olevaan lakiin verrattuna uutta on se, että kieltoon ei voisi enää hakea poikkeusta valvontaviranomaiselta. Pykälän yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan eläimiä ei tulisi hankkia heräteostoksena eikä muutenkaan ilman riittävää harkintaa. Sattuman kautta eläimen omistajaksi joutuva voi olla kykenemätön ja sopimaton huolehtimaan eläimestä. Eläinten hyvinvoinnin lisäksi kieltoa voidaan perustella myös lakiluonnoksen yleisiin periaatteisiin kirjatuilla säännöksillä. Eläin arpajais- tai kilpailuvoittona ei välttämättä edistä eläinten kunnioittamista itseisarvoisina olentoina. Sen sijaan se luo yleisölle helposti mielikuvan siitä, että eläimen hankkiminen ilman harkintaa on hyväksyttävää ja että vastuu eläimen hyvinvoinnista voidaan lähtökohtaisesti antaa kenelle tahansa arpajaisiin tai kilpailuun osallistuvalle. Vaikka Paliskuntain yhdistyksen tilaisuuksissa elävän eläimen luovutukseen ei liittyisi kaikkia edellä mainittuja riskejä, yhden tahon perinteen jatkaminen ei ministeriön näkemyksen mukaan riitä perusteeksi voimassa olevan poikkeuslupakäytännön jatkamiselle.

7 luku Eläinkilpailut ja näyttelyt

Suomen Metsästäjäliitto ehdottaa, että eläinkilpailujen ja –näyttelyiden yleiset periaatteet sisältävään 42 §:ään lisättäisiin maininta siitä, että metsästys ei ole eläinten tarpeetonta vahingoittamista. Liitto on huolissaan siitä, että pykälän nojalla olisi jatkossa mahdollista rajoittaa tiettyjä, etenkin petoeläinten metsästykseen käytettävien koirien koemuotoja. Liitto tuo esiin, että metsästyskoirakokeet ovat metsästyslain tarkoittamaa toimintaa ja ne järjestetään usein metsästystapahtuman yhteydessä.

Eläinlääkäriliitto ja Pirkkalan kunta tuovat esiin, että säännöksen tueksi tarvitaan tarkempaa ohjeistusta siitä, millaisten kilpailujen järjestämisestä olisi tehtävä 45 §:ssä tarkoitettu ilmoitus. Helena Telkänrannan näkemyksen mukaan sellaiset eläinkilpailut, joissa eläin voi joutua alttiiksi kohtuuttomalle rasitukselle, kivulle tai kärsimykselle, olisi loogisempaa säätää luvanvaraiseksi toiminnaksi ilmoituksenvaraisuuden sijaan. Tällöin viranomaisilla olisi paremmat mahdollisuudet ennaltaehkäistä kärsimystä aiheuttavat tilanteet. Vielä loogisempana Telkänranta pitää tällaisten eläinkilpailuiden kieltämistä kokonaan. Suomen Metsästäjäliitto esittää, että pykälän perusteluihin tulisi lisätä maininta siitä, ettei ilmoituksenvaraisuus koske metsästyslain säätelemää metsästyskoiratoimintaa. Liitto toteaa, että kilpailueläinlääkärin asettamisvelvollisuus muodostuisi useimmissa tapauksissa esteeksi tapahtuman järjestämiselle. Toisaalta liitto tuo lausunnossaan esiin, että jo nykykäytännön mukaan kokeisiin kutsutaan eläinlääkäri paikalle, jos suuri koiramäärä tai muu syy sitä edellyttää.

Suomen Kennelliitto ehdottaa 45 §:ää muutettavaksi siten, että kilpailueläinlääkärin tulisi olla tavoitettavissa koko kilpailutilaisuuden ajan sen sijaan, että säädettäisiin kilpailueläinlääkärin läsnäolopakosta. Kilpailueläinlääkärin tulisi tällöin ennakkoon huolehtia siitä, että ensiavun luonteista hoitoa on saatavilla kilpailussa käytettäville eläimille, jollei järjestäjä itsenäisesti ole huolehtinut hoidon saatavuudesta. Suomen Agilityliitto esittää, että lakiin kirjataan vaatimus eläinlääkärin yhteystietojen tiedottamisesta kilpailijoille paikan päällä sekä etukäteen ja päivystävän eläinlääkärin tiedottamista kirjallisesti kilpailutapahtumapäivästä, jossa kilpailee yli 200 koiraa tai jotka ovat kansainvälisiä tai kansallisia arvokilpailuja.

Eläinlääkäriliitto ehdottaa kilpailueläinlääkärin tehtäviä ja pätevyyttä koskevaa 48 §:ää muutettavaksi siten, että kilpailun järjestäjälle säädettäisiin velvollisuus noudattaa kilpailueläinlääkärin ohjeita, myös silloin, kun kilpailueläinlääkäri ohjeistaa keskeyttämään kilpailun.

MMM:n vastine:

Ministeriö ei puolla Suomen Metsästäjäliiton ehdotusta 42 §:n muokkaamisesta. Ministeriö ei pidä tarpeellisena eikä perusteltuna, että metsästys rajattaisiin kategorisesti eläinkilpailuja koskevien säännösten soveltamisalasta. Pykälä tai sen yksityiskohtaiset perustelut eivät rajoita nykyisiä metsästysmuotoja eivätkä koirakokeiden tai koirien taipumuskokeiden järjestämistä.

Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetun 45 §:ssä ilmoituksenvaraiseksi toiminnaksi on määritelty sellainen eläinkilpailutoiminta, jossa eläin voi joutua alttiiksi kohtuuttomalle rasitukselle, kivulle tai kärsimykselle. Tällaisen eläinkilpailun järjestäjän olisi muun muassa nimettävä kilpailuun kilpailueläinlääkäri. Voimassa olevan lain 16 §:n mukaan kilpailujen järjestäjän on omalla kustannuksellaan kutsuttava kilpailutilaisuuteen eläinlääkäri valvomaan lainsäädännön noudattamista, jos eläin voi kilpailuissa joutua alttiiksi kivulle, tuskalle tai kohtuuttomalle rasitukselle. Pienistä kielellisistä eroista huolimatta näiden ns. ”riskikilpailujen” määritelmät vastaavat toisiaan. Näin ollen eläinkilpailun järjestäjän on jo nykyisen lainsäädännön nojalla nimettävä kilpailuun eläinlääkäri, jos laissa määritelty riskin kynnys ylitetään. Tällaisina eläinkilpailuina on pidetty mm. hevosten ravikilpailuja sekä vinttikoirien juoksukilpailuja. Myös joihinkin metsästyskoirien kokeisiin on nimetty eläinlääkäri, kuten Suomen Metsästäjäliitto tuo esiin. Tältä osin lainsäädäntöä ei siis olla muuttamassa. Eläinlääkäriliiton, Pirkkalan kunnan ja Suomen Metsästäjäliiton lausuntoihin liittyen ministeriö toteaa, että ohjeistuksella on tarkoitus edelleen tarkentaa sitä, mitä eläinkilpailuita olisi pidettävä pykälässä tarkoitettuina ns. riskikilpailuina.

Selvyyden vuoksi ehdotettuun 45 §:ään lisättäisiin maininta siitä, että kilpailueläinlääkärin on oltava läsnä kilpailutilaisuudessa. Läsnäolovelvollisuus on välttämätöntä, jotta kilpailueläinlääkäri voi hoitaa tehtäviään. Tämä pätee sekä voimassa olevassa laissa että ehdotetussa laissa kilpailueläinlääkärille määriteltyihin tehtäviin. Ministeriö ei näin ollen puolla Suomen Kennelliiton ja Suomen Agilityliiton ehdotuksia siitä, ettei kilpailueläinlääkärin tarvitsisi olla läsnä kilpailuissa.

Kilpailueläinlääkärin tehtäviä ehdotetaan esityksessä muutettavaksi nykyisestä. Voimassa olevan lain mukainen järjestelmä, jossa yksityinen eläinlääkäri valvoo eläinsuojelulain toteutumista eläinkilpailuissa ja tarvittaessa estää eläimen osallistumisen kilpailuun, ei täytä perustuslain 124 §:ssä säädettyjä vaatimuksia julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle. Kaikkien ns. riskikilpailujen valvontaan ei ole mahdollista käyttää viranomaisresursseja ja toisaalta yksityisten eläinlääkäreiden valtuuttaminen valvomaan eläinkilpailuja viranomaisten sijaan edellyttäisi kokonaan uuden valvontajärjestelmän luomista. Tämä lisäisi hallinnollista taakkaa ja saattaisi osaltaan vaikeuttaa eläinkilpailujen järjestämistä. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan siirtymistä kilpailunjärjestäjän omavalvontaan. Järjestäjän nimeämä kilpailueläinlääkäri ei valvoisi viranomaisen sijaan lainsäädännön noudattamista kilpailussa, vaan hän avustaisi asiantuntijan roolissa kilpailun järjestäjää huolehtimaan siitä, ettei kilpailu vaaranna eläinten hyvinvointia. Tässä tehtävässään kilpailueläinlääkäri voisi antaa eläinten hyvinvointiin liittyvää neuvontaa eläimen kilpailuttajalle ja kilpailun järjestäjälle. Jos kilpailueläinlääkäri havaitsisi, että eläinkilpailu vaarantaa eläinten hyvinvointia, hänen olisi viipymättä ilmoitettava havainnostaan

kilpailun järjestäjälle. Ilmoitusvelvollisuus koskisi myös kilpailueläinlääkärin tietoon tulleita loukkaantumisia kilpailussa. Kilpailun järjestäjän olisi puolestaan ryhdyttävä tarvittaviin toimiin havaitun vaaran poistamiseksi tai tarvittaessa esimerkiksi kiellettävä eläimen kilpailuttajaa käyttämästä eläintä kilpailuissa. Jos kilpailun järjestäjä ei ryhtyisi tarvittaviin toimenpiteisiin, kilpailueläinlääkärin olisi ilmoitettava asiasta viipymättä valvontaviranomaisille. Kilpailueläinlääkärin tehtävänä olisi ehdotetun 47 §:n mukaan myös antaa tarvittaessa ensiavun luonteista hoitoa kilpailuun käytettäville eläimille. Kilpailueläinlääkäriksi voitaisiin siis jatkossakin nimetä myös yksityisiä ammatinharjoittajia, koska kilpailueläinlääkärin tehtävät eivät edellyttäisi perustuslain 124 §:ssä viranomaisille säädettyä merkittävän julkisen vallan käyttöä. Ministeriö ei siten puolla Eläinlääkäriliiton ehdotusta siitä, että kilpailun järjestäjälle säädettäisiin velvollisuus noudattaa kilpailueläinlääkärin ohjeita, myös silloin, kun kilpailueläinlääkäri ohjeistaa keskeyttämään kilpailun. Käytännössä Eläinlääkäriliiton ehdotus edellyttäisi kilpailueläinlääkärille säädettäviä viranomaisvaltuuksia.

8 luku Luvan- ja ilmoituksenvarainen eläinten pito

Helena Telkänranta esittää, että kotieläinpihan ja loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hoitolan pitämisen tulisi olla luvanvaraista toimintaa ilmoituksenvaraisuuden sijaan. Kotieläinpihoissa eläinten riski kokea usein toistuvaa stressiä on jopa suurempi kuin eläintarhoissa niissä tapauksissa, joissa yleisö pääsee koskettelemaan eläimiä. Domestikoituihinkin lajeihin kuuluvat eläimet kokevat usein stressaavana sen, jos monet eri tuntemattomat ihmiset koskettelevat niitä. Kun eläin ei voi paeta, seurauksena on usein niin sanottu reaktiouupumus eli ulkonaisen käyttäytymisen passivoituminen samaan aikaan, kun sisäinen stressireaktio jatkuu, mikä usein virheellisesti tulkitaan eläimen tyytymiseksi tilanteeseen. Loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hyvinvointiin puolestaan vaikuttavat suurimmaksi osaksi samat seikat kuin vahingoittumattomienkin eläinten, joten luvanvaraisuus voisi auttaa varmistamaan toimijoiden ammattitaidon ja kohentaa alan nykyistä kirjavaa ammattitaidon tasoa.

Korkeasaaren eläintarha ehdottaa, että 49 §:n 2 momenttia tarkennettaisiin seuraavasti: ”Eläintarhassa tai pysyvässä eläinnäyttelyssä pidettäviä luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvia eläimiä ei saa käyttää esityksissä, joissa eläimet esittävät yleisölle muita kuin eläimen hoitoon liittyviä *tai niiden hyvinvointia edistäviä* taitoja.” Tällä tavalla virikkeellinen toiminta olisi selkeästi sallittua. Esityksen osalta laissa on asetuksenantovaltuutus, joten asian voi säätää tarkemmin myös asetuksella.

Helena Telkänranta ehdottaa, että 52 §:ssä sirkuksen pitoa koskevaan lupahakemukseen sisällytettäisiin myös kuvaus siitä, miten eläimet on koulutettu. Ulkomaisten kiertävien sirkusten joukossa on edelleen niitä, joissa eläinten koulutusmenetelmät ovat väkivaltaisia, myös Suomessa sallittujen lajien, kuten hevosten, kohdalla.

HY MMTDK:n näkemyksen mukaan broilerikasvattamoja koskeva 58 § on asiahierarkiassa väärässä paikassa ja sisältää liian yksityiskohtaista sääntelyä. HY MMTDK ehdottaa pykälän sijaan viittausta broilereita koskevaan EU-lainsäädäntöön tai asian säätämistä asetuksella. Lakialoitteessa 39/2018 esitetään broilereiden kasvatustiheyden rajoittamista siten, että broilereiden kasvatustiheys ei saisi ylittää 36 elopainokiloa eikä 25 eläintä neliömetrillä.

Eläinlääkäriliitto ehdottaa, että lakiesityksen liitteen 2 kohdassa 2 esitetyt, toiminnan laajassa mitassa tapahtuvaksi seura- ja harrastuseläinten pidoksi määrittelevät eläinten lukumäärät puolitettaisiin nyt ehdotetuista. Eläinlääkäriliiton näkemyksen mukaan kohdan 2 määrät ovat erittäin suuret. Ongelmia eläinten pidossa alkaa harrastajaomistajilla ilmetä, kun häkkejä on yli 10. Vastaavasti koiran pidossa alkaa tulla ongelmia, kun on yli viisi koiraa samalla omistajalla. Ongelmia tulee puhtaanapidossa, kävelyttämisessä, jne. Kymmenen hevosta on sekin erittäin suuri määrä. Kaikki kohdan määrät ylittävät selvästi tavanomaisen lemmikkipidon. Lisäksi luvuissa huomioidaan vain aikuisia eläimiä. Eli samalla omistajalla voi lisäksi olla rajoittamaton

määrä pentuja. Valvontaa auttaisi merkittävästi se, jos viranomaisen tiedossa on, että pidetään paljon eläimiä. Tällainen eläinten pito ja siinä mahdollisesti esiintyvät ongelmat jäävät muutoin helposti havaitsematta, sillä eläimet ovat yleensä kotirauhan piirissä paikassa, jossa ei juurikaan käy ulkopuolisia. Tämä rajoittaa valvontamahdollisuuksia. Lisäksi tieto voi olla tärkeä myös pelastusviranomaisille. Pirkkalan kunta pitää liitteen 2 kohdissa 2.a ja 2.d ehdotettuja eläinmääriä liian korkeina ja ehdottaa näiden puolittamista ehdotetusta.

MMM:n vastine:

Ministeriö ei puolla Helena Telkänrannan ehdotusta kotieläinpihojen ja loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hoitoloiden luvanvaraisuudesta. Esityksessä ehdotetaan kotieläinpihojen luvanvaraisuudesta luopumista, koska näiden eläinlajien pitoon tai näytteillä pitoon normaalissa pitopaikassaan ei liity sellaisia erityisiä riskejä eläinten hyvinvoinnille, jotka edellyttäisivät toiminnan luvanvaraisuutta. Muutoksesta aiheutuisi myös säästöä ja hallinnollisen taakan vähenemistä toimintaa aloittaville toiminnanharjoittajille. Loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hoitoloita koskevat säännökset ovat uusia, eikä hoitolan pitäminen ei ole voimassa olevan lain mukaan edellyttänyt ilmoituksen tekemistä. Ilmoitusvelvollisuus on kuitenkin perusteltua toiminnan valvonnan tehostamiseksi. Käytännössä valvontaviranomainen voi tarkastaa ilmoituksenvaraisen toiminnan heti ilmoituksen saatuaan ja jatkossa toimintaa voidaan valvoa säännönmukaisesti ilman epäilyä hyvinvointilainsäädännön rikkomisesta. Asetustasolla voidaan tarvittaessa säätää tarkempia vaatimuksia sekä kotieläinpihojen että luonnonvaraisten eläinten hoitoloiden toiminnalle. Valvontaviranomaisen käytössä olevia pakkokeinoja koskevia säännöksiä ehdotetaan myös täydennettäväksi siten, että valvontaviranomaisella olisi tarvittaessa mahdollisuus kieltää ilmoituksenvarainen toiminta tai sen osa, jos toiminnalle säädetyt edellytykset eivät täyttyisi. Ehdotetut säännökset ovat näin ollen riittäviä turvaamaan sekä kotieläinpihoilla että loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hoitoloissa pidettävien eläinten hyvinvoinnin.

Ministeriö ei puolla Korkeasaaren ehdotusta 49 §:n tarkentamisesta. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa on selvennetty sitä, että eläinten virikkeellistäminen on osa eläinten hoitoa.

Ministeriö ei puolla Helena Telkänrannan ehdotusta 52 §:ään sisältyvän sirkuksen lupahakemuksen sisällön täydentämisestä. Ministeriön näkemyksen mukaan eläinten saaman koulutuksen kuvaaminen lupahakemuksessa ei käytännössä toisi lisäarvoa lupahakemuksen käsittelyyn. Sen todentaminen, millaisia menetelmiä eläinten koulutukseen ulkomailla on käytetty, on käytännössä mahdotonta.

Ministeriö ei puolla HY MMTDK:n ehdotusta. Ehdotetussa 58 §:ssä säädettäisiin broilerikasvattamoita velvoittavasta luettelon pitämisestä, tuotantojärjestelmän kirjallisesta kuvauksesta sekä tietojen toimittamisesta, jotka edellyttävät laintasoista säätelyä. Säännösten perusteena on broileridirektiivin täytäntöönpano. Ministeriö ei puolla lakialoitteessa ehdotettua broilereiden kasvatustiheyden alentamista. Pykälässä säädetty kasvatustiheys, enintään 42 elopainokiloa neliömetrillä, perustuu broileridirektiiviin.

Ministeriö ei puolla Eläinlääkäriliiton ja Pirkkalan kunnan ehdotuksia liitteen 2 kohdassa 2 säädettävien eläinmäärien laskemiseksi. Liitteessä ehdotetut eläinmäärät laajamittaiselle seura- ja harrastuseläinten pidolle ovat uutta sääntelyä. Voimassa olevaan lainsäädäntöön ei sisälly vastaavaa tarkkarajaista määrittelyä. Lausuntokierroksella ehdotettuja lukumääriä pidettiin sekä liian suurina että liian pieninä, joten ehdotusta ei ole lausuntokierroksen jälkeen tältä osin muutettu. Koirien ja kissojen pidon osalta ehdotetut eläinmäärät vastaavat Ruotsissa laajamittaiselle seura- ja harrastuseläinten asetettuja eläinmääriä. Ministeriö huomauttaa, että laajamittaiseen seura- ja harrastuseläinten pidon määritelmä vaikuttaa myös laajamittaisen pidon valvonnan resursoinnin tarpeeseen.

9 luku Eläinten lopetus

Suomen Juutalaisten Seurakuntien Keskusneuvosto esittää lakiesitystä muutettavaksi siten, että juutalainen teurastustapa mahdollistetaan kokonaisuudessaan. Keskusneuvoston näkemyksen mukaan muu ei ole perusteltavissa; ei edes tieteellisen näytön perusteella. Keskusneuvosto perustelee näkemystään sillä, että koska käytössä olevat tainnutusmenetelmät, kuten pulttipistoolitainnutus, tuhoavat osan eläimen aivoista, tällaisen menetelmän käyttö ei ole millään muotoa eläimelle humaani teurastustapa ja sotii juutalaisuudessa eläimille kohdistettavaa vahingoittumattomuuden periaatetta vastaan. Esitys sortaa nykymuodossaan juutalaisten uskonnollisia oikeuksia. Suomen Islam seurakunta esittää eläinten teurastusta koskevan säännöksen sanamuotoa muutettavaksi siten, että se mahdollistaa verenlaskun aloittamisen ennen sitä välittömästi seuraavaa tainnutusta. Seurakunnan mukaan esityksen eläinten teurastusta koskeva säännös on ristiriidassa Suomen perustuslain 11 §:n kanssa, jonka mukaan jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus.

HESY esittää eläinten teurastusta koskevaa 64 §:ää muutettavaksi siten, että pykälä koskisi myös kymmenjalkaisia äyriäisiä. HESY tuo esiin, että lukuisat tutkimukset osoittavat äyriäisten tuntevan kipua.

Paliskuntain yhdistys esittää, että esityksen 63 §:ssä tulisi todeta, että poronhoitajalla tarkoitetaan ainoastaan poronhoitolain mukaista henkilöä.

MMM:n vastine:

Ministeriö ei puolla ehdotettuja eläimen tainnutusta koskevia muutoksia. Eläinten hyvinvointitutkimus viime vuosikymmeninä on lisännyt selvästi tietoamme eläinten kyvystä kokea kipua ja kärsimystä, mikä asettaa entistä suuremmat vaatimukset eläinten asianmukaiselle käsittelylle. Myös tainnuttamatta teurastuksen vaikutusta eläimiin on tutkittu perusteellisesti muun muassa EU:n rahoittamassa DIALREL-hankkeessa, jossa erityisenä tutkimuskohteena oli islamilainen teurastus. Juutalaista teurastustapaa ei ole tutkittu nykyaikaisilla eläinten hyvinvointitutkimusmenetelmillä, mutta nykyisen tutkimustiedon perusteella ei ole syytä epäillä, että se olennaisella tavalla eroaisi muulla tavoin asianmukaisesti toteutetusta tainnuttamatta teurastuksesta eläimen kokeman kivun ja kärsimyksen osalta. Eläimen asianmukainen tainnuttaminen esimerkiksi vaurioittamalla pulttipistoolilla eläimen aivokudosta poistaa eläimen mahdollisuuden kokea kaulasuonten katkaisuun liittyvä voimakas kipu ja sen aiheuttama paniikkireaktio. Lisäksi eläimen riittävä kiinnipito, jotta kaulasuonet voidaan katkaista tajuissaan olevalta eläimeltä, aiheuttaa sinällään eläimelle tarpeetonta ahdistusta, joka voidaan asianmukaisesti toteutetulla tainnutuksella välttää. Tainnutus ennen verenlaskua ei myöskään heikennä ruhon osien elintarvikehygieenistä laatua. Euroopan elintarviketurvallisuusviraston (EFSA) tieteellinen komitea suositteli vuonna 2004 julkaistussa kannanotossaan eläinten tainnuttamista aina ennen verenlaskua, koska tainnuttamatta teurastamiseen liittyy vakavia riskejä eläimen hyvinvoinnille. Pohjoismaista Ruotsissa tainnuttamatta teurastus on ollut kiellettyä vuodesta 1937 lähtien. Norjassa tainnuttamatta teurastuksen kiellosta säädettiin vuonna 1929. Ruotsissa ja Norjassa tainnutuksen on tapahduttava ennen verenlaskua ja vaatimus koskee myös siipikarjaa. Tanska kielsi tainnuttamatta teurastamisen vuonna 2014.

HESY:n ehdotukseen liittyen ministeriö toteaa, että hallituksen esityksen 64 §:ää sovelletaan kaikkiin eläimiin lajista riippumatta. Pykälä koskee siis myös äyriäisiä.

Ministeriö ei pidä Paliskuntain yhdistyksen ehdottamaan tarkennusta käytännön kannalta tarpeellisena.

10 luku Viranomaiset ja niiden tehtävät

Valtakunnansyyttäjänvirasto kiinnittää huomiota siihen, ettei esityksessä ole mainintaa siitä, mikä viranomainen toimii asiantuntijaviranomaisena rikosasiassa. Eläinsuojelurikoksissa tarvitaan aina asiantuntijaviranomaisen näkemys lainvastaisen menettelyn vaikutuksista teon koh-

teena oleviin eläimiin ja mahdollisesti myös yksittäisen teon yleisen vaikuttavuuden ja moitittavuuden arviointiin. Pääasiallisena selvityksenä tästä on käytännössä usein tarkastuksen suorittaneen eläinlääkärin lausunto. Tarvittaessa olisi kuitenkin voitava pyytää myös asiantuntijalausunto.

Lakialoitteessa 39/2018 vp ehdotetaan, että maa- ja metsätalousministeriössä toimisi itsenäisenä viranomaisena eläinsuojeluvaltuutettu. Eläinsuojeluvaltuutetun tehtävänä olisi varmistaa se, että eläinten asiat ja hyvinvointi pääsevät esille yhteiskunnallisessa keskustelussa ja lainsäädännössä.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan poliisin näkökulmasta on keskeistä, että valvontaa suorittavat jatkossakin virkamiehet, joilla on riittävä ammattitaito tehtäviin, eli käytännössä eläinlääkärit, ja joille poliisi voi tarvittaessa antaa virka-apua. Helsingin poliisilaitos esittää kantanaan, että eläinlääkärillä tulisi säilyä sekä valvovan viranomaisen että asiantuntijan rooli eläinsuojeluvalvonnassa, koska eläinlääkäreillä on koulutuksensa ja kokemuksensa ansiosta paras ammattitaito arvioida kokonaisvaltaisesti eläimen elinympäristöä, terveyttä ja hyvinvointia. Valvonta-eläinlääkärin puuttuessa tapahtumapaikalta, poliisilla tulisi olla mahdollisuus ja kyky suorittaa itsenäisesti sekä esitutkintatoimet että tarvittaessa myös hallintoprosessiin liittyvät alkutoimet alusta loppuun.

Kuntaliitto ja Elintarviketurvallisuusvirasto pitävät hyvänä sitä, että eläinten hyvinvoinnin valvonnassa voitaisiin käyttää eläinlääkärien lisäksi myös muun koulutustaustan omaavia viranhaltijoita. Kuntaliitto tuo esiin valtakunnan tasolla saatavan 0,5 M€ kustannussäästön verrattuna siihen, että käytettäisiin pelkästään eläinlääkäreitä ja kiinnittää huomiota myös siihen, ettei maassa ole suurta eläinlääkärireserviä. Elintarviketurvallisuusvirasto monenlaisen koulutustaustan omaavat valvontaa tekevät viranhaltijat toisivat valvontaan uusia mahdollisuuksia, joustavuutta, tehokkuutta sekä monipuolista ammatillista osaamista. Tämä mahdollistaisi nykyistä paremmin myös pareittain tehtävät tarkastukset sekä tuotantoeläintilojen otantaan perustuvien eläinsuojelutarkastusten ja tukivalvontojen tekemisen yhdessä. Elintarviketurvallisuusviraston mukaan on myös tärkeää, että eläinten hyvinvoinnin valvonnasta maakunnassa vastaisi viranhaltija, joka on eläinlääkäri.

Kuntaliitto tuo esiin, että päivystysvelvollisuus hyvinvoinnin valvontatehtävissä on uusi, mutta lakiesityksessä sen ei ole arvioitu aiheuttavan kustannuksia verrattuna nykyiseen käytäntöön, etenkin jos päivystys hoidettaisiin maakuntien välisenä yhteistyönä. Kuntaliiton näkemyksen mukaan esitys näyttäisi johtavan kahteen erilliseen eläinlääkäripäivystykseen, joista toinen vastaa valvonnasta ja toinen praktiikasta. Tämä tulisi lisäämään kustannuksia merkittävästi. Mikäli päivystystä valvontatehtäviin halutaan järjestää, se tulisi hoitaa valtakunnallisesti keskitettynä ratkaisuna Ruokavirastosta, joka voisi kentällä toimenpiteitä vaativien tehtävien osalta kääntyä maakunnan praktiikassa päivystävien eläinlääkärien tai poliisin puoleen.

Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta ehdottaa lakiin selkeää kirjausta siitä, että pätevyysvaatimuksena valvontatehtäviin on eläinlääkärin tutkinto aina silloin, kun tehtävään sisältyy eläinten hyvinvoinnin mittaamista ja arviointia. Eläinlääkärin asiantuntemus on tärkeää paitsi eläimen terveyden ja hyvinvoinnin arvioinnissa myös siksi, että mahdollisessa tulevassa rikosprosessissa rikoksen tekijä saadaan todennäköisemmin edesvastuuseen. Todettakoon lisäksi, että riittävän eläinlääkäriresurssin ylläpitäminen maakunnissa mahdollistaa myös sen, että kaikilla eläinten omistajilla on mahdollisuus kohtuuhintaisiin peruseläinlääkäripalveluihin myös päivystysaikana. Neuvottelukunnan näkemyksen mukaan on ehdottoman tärkeää, että maassamme ylläpidetään toimivaa virkaeläinlääkäriverkostoa. Pirkkalan kunta ja Suomen Siipikarjaliitto esittävät, että eläinsuojeluvalvontaa maakunnassa suorittavan viranomaisen pätevyysvaatimukseksi tulisi säätää laillistettu eläinlääkäri. Pirkkalan kunnan mukaan valvonnan laadukkuudesta, tehokkuudesta ja yhdenmukaisuudesta eri maakunnissa ei voida varmistua riittävästi 72 §:n nykyisellä muotoilulla ja tausta-ajatuksella, että valvontaa suorittamassa olisi muunkin koulutuksen omaavaa (ns. halvempaa) työvoimaa kuin eläinlääkäreitä.

MMM:n vastine:

Lakiehdotuksen 71 §:n 1 momentin mukaan Ruokavirasto muun muassa ohjaisi ja kehittäisi valtakunnallisesti eläinten hyvinvoinnin valvontaa. Lakiehdotuksen 72 §:n 1 momentin mukaan maakunta olisi toimivaltainen viranomainen toimialueellaan. Käytännössä syytäjäviranomaiset ovat voineet toimia tarkastuksen suorittaneen eläinlääkärin lausunnon perusteella, kuten lausunnossakin todetaan. Ministeriön näkemyksen mukaan ei ole estettä sille, että syyttäjäviranomaiset pyytäisivät lausunnon tarvittaessa maakunnalta tai jos kyseessä on asia, johon tarvittaisiin valtakunnallista linjausta, Ruokavirastolta. Kyse on viranomaisyhteistyöstä, joka on käytännössä jo tälläkin hetkellä. Asiasta ei ole ministeriön käsityksen mukaan tarpeen säätää erikseen, eikä sitä ole lausunnossakaan esitetty.

Ministeriön yhteydessä toimi aiemmin määräaikainen eläinsuojeluasiamies, kuten lakialoitteessa 39/2018 todetaan. Tällä hetkellä ministeriö ei näe tarvetta eläinsuojeluasiamiehen tai eläinsuojeluvaltuutetun viran perustamiselle. Ministeriön yhteydessä toimivat seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta ja tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta sekä Etelä-Suomen aluehallintoviraston yhteydessä toimiva tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunta toimivat eläinten hyvinvoinnin alalla itsenäisinä asiantuntijaeliminä. Neuvottelukunnat ovat toimineet aktiivisesti nostaen esiin eläinten hyvinvointiin liittyviä epäkohtia sekä ottaneet kantaa eläinten käyttöön liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun. Neuvottelukuntien lisäksi Luonnonvarakeskuksessa toimii Eläinten hyvinvointikeskus, joka on kansallinen eläinten hyvinvoinnin asiantuntijaverkosto. Eläinten hyvinvointikeskus seuraa, kokoaa ja levittää tutkimukseen perustuvaa tietoa eläinten hyvinvoinnista sekä edistää tutkimuksen ja viranomaisten yhteistyötä eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi ja parantamiseksi. Ministeriön näkemyksen mukaan neuvottelukuntien ja eläinten hyvinvointikeskuksen panos riittää nykyisellään täyttämään lakialoitteessa esiin nostetut tarpeet. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö myöntää valtionapuja eläinsuojelujärjestöjen toimintaan nk. kolmannella sektorilla. Jos eläinsuojeluvaltuutetun virka kuitenkin halutaan myöhemmin perustaa, se voidaan tehdä ilman laintasoista säätelyä. Ministeriön näkemyksen mukaan eläinsuojeluvaltuutetun virka yksinään ei kuitenkaan olisi riittävä, vaan valtuutettu tarvitsisi tehokkaasti toimiakseen tuekseen myös muuta avustavaa henkilöstöä. Vastaavalla tavalla on järjestetty muun muassa lapsiasiainvaltuutetun viran hoitaminen.

Ehdotetun 72 §:n 4 momentin mukaan eläinten hyvinvoinnin valvonnasta maakunnassa vastaisi maakunnan hallintosäännön mukaan määräytyvä viranhaltija, jonka tulee olla eläinlääkäri. Maakunnalla tulisi olla eläinten hyvinvoinnin valvontaa varten riittävä määrä eläinlääkäreitä ja muuta valvonnan kannalta pätevää ja ammattitaitoista henkilöstöä. Ministeriö yhtyy Eviran lausunnossa esitettyyn, jonka mukaan eläinsuojeluvalvonnan kokonaisuuden kannalta on hyvä, että valvontaa tekisivät monenlaisen koulutustaustan omaavat henkilöt, mikä toisi valvontaan uusia mahdollisuuksia, joustavuutta, tehokkuutta sekä monipuolista ammatillista osaamista. Valvonnan yhdenmukaisuutta eri maakunnissa ei voida toteuttaa osoittamalla tehtävä vain yhdelle ammattiryhmälle. Ministeriön näkemyksen mukaan kyse on ennen kaikkea eri toimijoiden kouluttamisesta valvontatehtäviinsä. Koulutuksesta huolehtisivat osaltaan maakunnat ja Ruokavirasto.

Kuntaliiton lausunnon osalta ministeriö viittaa esityksen kohdassa 4.1.3 esitettyyn ja toteaa, että kiireelliset eläinsuojelutehtävät on käytännössä hoidettu tähänkin asti poliisin ja päivystävien kunnaneläinlääkäreiden toimesta ilman lakisääteistä velvoitetta. Kunnaneläinlääkäreille aiheutunut työ on valtion varoista korvattu kunnille. Tämä määräraha siirretään maakunnille maakuntauudistuksen yhteydessä. Poikkeuksen on muodostanut esimerkiksi Helsinki, jossa kiireellinen eläinlääkärinapu on hoidettu yksityisten eläinlääkäreiden toimesta, jolloin virkatehtävät virka-ajan ulkopuolella ovat jääneet yksinomaan poliisin vastuulle. Päivystys hoituisi siis lähtökohtaisesti nykyisillä resursseilla niissä maakunnissa, jotka eivät ulkoista kiireellisen eläinlääkärinavun antamista yksityisille toimijoille. Jos maakunnat järjestävät viranomaistehtäviä koskevan päivystyksen erillisenä, ne voivat tehdä sen maakuntalain mukaisesti yhteistyössä laajemmilla päivystysalueilla ja/tai yhdistettynä eläinten terveyteen liittyvään viranomaispäivytykseen, eikä

tästä tehtävästä katsota aiheutuvan millekään maakunnalle vähäistä (alle 0,2 htv) suurempaa lisäkustannusta.

11 luku Valvonta ja tietojen julkisuus

Suomen Siipikarjaliitto ehdottaa, että valvonnan yleisiä periaatteita koskevassa 75 §:ssä ja viranomaisten velvollisuutta suunnitella eläinten hyvinvoinnin valvontaa koskevassa 76 §:ssä edellytettäisiin valvonnan auditointia, jotta voidaan varmistaa valvonnan tasapuolisuus.

Lakialoitteessa 39/2018 ehdotetaan, että valvontaviranomaisilla tulisi olla oikeus tehdä tarkastuskäyntejä myös tuotantotiloille ilman erillistä ilmoitusta. Suuri osa suomalaisista eläimistä viettää elämänsä nimenomaan tuotantotiloilla. Tarkastusoikeus vahvistaa myös kuluttajien luottamusta siihen, että tiloilla kasvavat eläimet voivat hyvin.

Eläinlääkäriliitto esittää kantanaan, että tuotantoeläintilojen jättäminen pois ilman epäilyä tehtävien tarkastusten piiristä ei ole perusteltua. Tuotantoeläintilat, jotka eivät ole terveydenhuolto-ohjelmien piirissä tulisi tarkastaa säännöllisesti ja tiheämmin kuin terveydenhuolto-ohjelmaan kuuluvat tilat. Terveydenhuolto ja valvonta on kuitenkin pidettävä selvästi toisistaan erillisinä.

Poliisihallitus, Helsingin poliisilaitos, SEY ja Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta kiinnittävät huomiota siihen, että rikoslain 17 luvun 23:n nojalla määrätyn eläintenpitokiellon valvonta ei nykyisin ole mahdollista kotirauhan piirissä ilman epäilyä siitä, että eläintä koskevia hyvinvointimääräyksiä on rikottu. Tämä johtuu siitä, että eläintenpitokiellon rikkomisesta seuraava maksimirangaistus on sakkoa. SEY:n näkemyksen mukaan maksimirangaistus on merkittävässä epäsuhdassa verrattuna muihin rikosoikeudellisiin turvaamistoimiin, joilla on kaikilla sama tarkoitus: estää rikokseen syyllistynyttä jatkamasta rikollista toimintaansa. Esimerkiksi liiketoimintakiellon rikkomisesta rangaistusmaksimi on 2 vuotta vankeutta, lähestymiskiellon rikkomisesta 1 vuosi vankeutta ja ajokiellon rikkomisesta 6 kk vankeutta. Mikäli eläintenpitokiellon rikkomisen maksimirangaistus olisi 6 kk vankeutta, olisi viranomaisten mahdollista valvoa kiellon noudattamista myös kotirauhan piirissä. Eläintenpitokieltoja määrätään pääsääntöisesti eläinsuojelurikoksesta tai törkeästä eläinsuojelurikoksesta, joiden rangaistusmaksimit ovat linjassa edellä mainittujen muiden turvaamistoimien taustalla olevien tekojen kanssa. Eläinten hyvinvointilain yhteydessä ollaan muuttamassa myös rikoslakia. SEY ja Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta esittävät, että eläintenpitokieltojen rikkomisen maksimirangaistus nostettaisiin vastaamaan muita rikosoikeudellisia turvaamistoimia eli minimissään 6 kk vankeutta.

Animalia esittää lakiin kirjausta, jossa Ruokaviraston velvoitettaisiin käyttämään tallentavaa kameravalvontaa apuna eläinten hyvinvointimääräysten noudattamisen teurastamoissa. Elintarviketurvallisuusvirasto pitää kameravalvonnan käyttömahdollisuudesta teurastamoiden eläinsuojeluvalvonnassa erittäin kannatettavana. Etenkin ilta- ja yöaikaan tapahtuvan toiminnan sekä pienteurastamoissa ilman tarkastuseläinlääkärin läsnäoloa tapahtuvan teurastuksen osalta tällä on kiistatta sekä lainsäädännön rikkomista ennalta ehkäisevä, että toimintaa parantava ja valvontaa tehostava vaikutus. Laki ei edellyttäisi kameroiden käyttöä mutta Ruokavirasto voisi ottaa kamerat käyttöön silloin, kun se arvioi käytön valvonnan kannalta perustelluksi. Ruokavirasto huolehtisi kustannuksellaan kameroiden asentamisesta ja ylläpidosta sekä tallenteiden läpikäynnistä ja hävittämisestä. Evira korostaa, että julkisessa keskustelussa on jo selkeästi tuotu esille yhteiskunnan halu ja tarve kameravalvonnan ulottamisesta kaikkiin teurastamoihin. Maassamme on tällä hetkellä 14 suurta ja 50 ns. pienteurastamoa. Suurissa teurastamoissa voisi olla tarpeen asentaa jopa neljä tai viisi kameraa pelkästään eläinten hyvinvoinnin kannalta kriittisiin pisteisiin. Vaikka kameroita asennettaisiin riskiperusteisesti vain osaan teurastamoista, teurastamo-olosuhteisiin ja valvonnan tarkoituksiin sopivien tallentavien kameroiden hankkimisesta ja ylläpidosta tulisi aiheutumaan Ruokavirastolle huomattavia lisäkustannuksia. Tallentei-

den läpikäynti valvonnassa tulisi myös aiheuttamaan tarkastuseläinlääkäreille runsaasti lisätöitä. Pienten teurastamoiden tarkastuseläinlääkäreiden työaika lisääntyisi myös nykyisestä; tarkastuseläinlääkäri ei nykyisin ole useinkaan paikalla varsinaisen teurastuksen aikana, joten kameratallenteiden tarkastaminen lisää valvontatyöhön käytettyä aikaa. Evira katsoo, että viranomaiskameravalvonta tulisi lisäämään painetta lihantarkastusmaksujen korottamiselle. Hallituksen esityksen mukaan kameroiden käyttöönotto olisi kuitenkin mahdollista vain nykyisten määrärahojen sallimissa puitteissa. Evira korostaa tässä yhteydessä, että mikäli teurastamoiden kameravalvonta säädetään Ruokaviraston tehtäväksi ilman siihen myönnettyä lisämäärärahaa, ei uudistuksen vaikutus tule vastaamaan esityksen tavoitteita Ruokaviraston tiukkenevan määrärahakehyksen johdosta. Evira tuo esiin, että kameravalvonta voidaan toteuttaa myös teurastamoiden vapaaehtoisena omavalvontana. Osa suurista teurastamoista onkin jo asennuttanut oma-aloitteisesti tallentavia kameroita laitoksensa eläinten hyvinvoinnin kannalta kriittisiin pisteisin täydentämään omavalvontavelvoitettaan. Valvontaviranomaisella olisi ehdotuksen mukaan oikeus saada käyttöönsä valvonnan suorittamiseksi välttämättömät asiakirjat ja tiedot. Näihin sisältyisivät myös toimijoiden omavalvontana suorittaman kameravalvonnan tallenteet. Edellä esitetyn johdosta Evira ehdottaa, että kameravalvontaa koskevan 78 §:n 1 ja 2 momentti muutettaisiin kuulumaan seuraavasti:

”Teurastamossa eläinten hyvinvointimääräysten noudattamisen valvonnassa Ruokavirasto voi käyttää apuna tallentavaa kameravalvontaa. *Kamera voi olla Ruokaviraston tai teurastamon asentama ja ylläpitämä.* Kamera voidaan valvontaa varten sijoittaa tilaan, jossa eläimiä puretaan kuormasta, säilytetään, käsitellään, siirretään, tainnutetaan tai jossa verenlasku tapahtuu.

Ruokavirasto huolehtii kameravalvonnan avulla saatujen valvonnassa tarvittavien tallenteiden läpikäynnistä osana valvonta-asetuksen mukaista maksullista viranomaisvalvontaa. Ruokaviraston ylläpitämän kameran tallennetta saadaan säilyttää kahden kuukauden ajan kuvauspäivästä, minkä jälkeen tallenne on hävitettävä viipymättä, jollei sitä tarvita esitutkintaa varten. Kameravalvonnan aloittamisesta on tiedotettava teurastamon henkilöstölle ja valvonnasta on ilmoitettava kameroiden läheisyyteen kiinnitettävillä kylteillä.”

MTK, MTK maitovaliokunta, MTK Nautaverkosto, MTK Sikaverkosto, SLC ja Suomen Siipikarjaliitto esittävät, että eläinten omistajalla on oikeus pyytää valvonta- ja tarkastustilanteeseen mukaan avustaja. Vaikka avustajan käyttö on käytännössä ollut hallintomenettelyn puitteissa jo mahdollista, olisi tämän mahdollisuuden korostaminen ollut kohtuullista omistajan oikeusturvan ja oikeuksien osalta. Valvontatilanteessa eläimen omistaja ei ole välttämättä lainkaan tietoinen prosessin etenemisestä. Myös valvonnan kannalta olisi hyvä, että paikalle voitaisiin tarvittaessa kohtuullisessa ajassa kutsua omistajalle avustaja, joka voisi toimia tarvittaessa todistajana.

MTK, SLC ja Suomen Siipikarjaliitto esittävät perustettavaksi erityisiä lautakuntia, joissa käsitellään kiistanalaisia tulkintoja ja tehdään käytännön linjanvetoja tulkinnoista valvoville viranomaisille. Lautakunnissa tulisi olla edustettuina eri tahot eli edustajat elinkeinosta ja sen sidosryhmistä, valvontaviranomaisista, Evirasta ja aluehallintoviraston eläinlääkäreistä. Lautakunnan toiminnan tavoitteena tulisi olla tuottajan oikeusturvan ja yhdenmukaisen kohtelun turvaaminen.

Eläinlääkäriliitto ja Pirkkalan kunta esittävät, että tarkastusmenettelyä ja asianosaisen kuulemista koskevassa 82 §:ssä asianosaisen kuulematta jättämisen poikkeusta olisi tarpeellista laajentaa entiseen tapaan koskemaan myös 97 §:n 1 momentin mukaisia toimenpiteitä (eläimen myyminen, muu luovuttaminen ja lopettaminen). Valvonnassa tulee eteen tilanteita, joissa eläimen omistaja on tavoittamattomissa ja jättänyt eläimensä hoidotta. Tällöin tulisi kohtuullisen ajan kuluttua väliaikaisen hoidon järjestämisen jälkeen voida tehdä lopullinen päätös eläimen myymisestä, luovuttamisesta tai lopettamisesta kuulematta eläimen pitäjää, jos häntä ei kohtuullisilla toimenpiteillä tavoiteta. Pirkkalan kunnan mukaan tilanteesta ei tulisi ongelmaa, koska tavoittamattomiin kadonnut eläimen pitäjä ei yleensä ole enää kiinnostunut eläimensä kohtalosta. Väliaikaisen hoidon pitkittymisestä aiheutuisi yhteiskunnalle myös turhia kustannuksia. Pirkkalan kunnan mukaan kuulematta jättämisen mahdollisuutta ei tulisi soveltaa 94 §:n 2 mo-

mentin mukaisiin väliaikaisiin kieltoihin. Esimerkiksi pykälän perusteluissakin mainittu väliaikainen kielto pitää eläimiä rakennuksessa, jonka katto on romahtamisvaarassa, on vaikutuksiltaan vähäistä suurempi. Eläinten pitäjällä tulisi olla oikeus tulla kuulluksi tällaisessa tilanteessa. Kieltoja ei myöskään voida noudattaa, jos eläinten pitäjää ei tavoiteta, joten kuulematta jättämiselle ei ole perustetta.

Eläinlääkäriliitto ehdottaa, että eräiden viranomaisten ja muiden tahojen ilmoitusvelvollisuutta koskevaan 87 §:ään lisättäisiin ilmoitusvelvollisuus myös rehun- ja vedentoimittajille silloin, jos ne aikovat katkaista toimitukset kotieläintilalle.

Virka-apua koskevaan 89 §:ään liittyen Poliisihallitus toteaa, että poliisin valvontaviranomaiselle antama virka-apu voitaneen säätää esityksessä kirjatulla tavalla, vaikka kirjaus onkin varsin suppea. Poliisilain virka-apupykälässä mainitaan eläinten hyvinvointilain 89 §:stä puuttuva virka-avun antamisen edellytys, eli että valvontaviranomaista estetään suorittamasta virkatehtäväänsä. Pykälässä säädetty poliisin velvollisuus antaa virka-apua myös 81 §:ssä tarkoitetulle avustajalle on poliisin näkemyksen mukaan ongelmallinen. Esityksen mukaan avustajana voisi toimi käytännössä kuka tahansa, kunhan hänellä on tehtävän luonteeseen nähden riittävä pätevyys eli hänen ei tarvitse olla virkamies tai viranhaltija. Poliisin näkemyksen mukaan tällaisen avustajalle annettavan virka-avun antaminen ei ole mahdollista. PolL 9:1 §:ssä säädetään, että poliisi antaa virka-apua muulle viranomaiselle avustaja ei ole viranomaisasemassa. Avustajalle ei voida antaa virka-apua myöskään PolL 9:1 §:n 2 momentin perusteella (virka-apu yksityiselle), koska kyseisissä tilanteissa ei voi olla kysymys kyseisen henkilön (avustaja) oikeuksista ja niiden loukkaamisesta. Nykyisen lain 50 §:ssä (virka-apu) on säädetty, että poliisin on tarvittaessa annettava virka-apua valvontaviranomaisille sekä eläinsuojeluvalvojalle, jos heitä estetään suorittamasta valvontatehtäväänsä ja esteen poistaminen edellyttää poliisin toimivaltuuksien käyttöä. Näillä eläinsuojeluvalvojilla tarkoitetaan kuitenkin vain sellaisia henkilöitä, joille Aluehallintovirasto on myöntänyt oikeuden suorittaa eläinsuojelulain 39 §:ssä säädettyjä tarkastuksia muualla, kuin kotirauhan suojaamassa piirissä. Kyseisillä henkilöillä pitää olla koulutuksen tai käytännön kokemuksen kautta hankittu riittävä perehtyneisyys tarkastuksen kohteena olevaan eläinlajiin ja sen pidolle asetettaviin eläinsuojeluvaatimuksiin ja heillä pitää olla suoritettuna Elintarviketurvallisuusviraston järjestämä eläinsuojelutarkastuksen tekemistä koskeva eläinsuojeluvalvojakurssi (eäinsuojelulaki 38 §). Uuden lain 81 §:ssä säädetty avustaja ei ole poliisin näkemyksen mukaan rinnastettavissa nykyisen lain AVIn hyväksymään eläinsuojeluvalvojaan.

MMM:n vastine:

Ministeriö toteaa, että virallista valvontaa koskevaa asetusta (EU) 2017/625 sovelletaan muun muassa siipikarjan pidon valvontaan. Asetuksessa edellytetään, että toimivaltaiset viranomaiset tekevät sisäisiä auditointeja tai teettävät auditointeja varmistaakseen, että asetusta noudatetaan. Auditoinnit on tehtävä avoimesti ja niihin on sovellettava riippumatonta valvontaa. Ministeriö toteaa, että lakiehdotuksen 71 §:n 1 momentin mukaan Ruokavirasto suunnittelisi, ohjaisi ja kehittäisi valtakunnallisesti eläinten hyvinvoinnin valvontaa sekä valvoisi hyvinvointimääräysten noudattamista. Lakiehdotuksen 72 §:n 1 momentin mukaan maakunta suunnittelisi ja kehittäisi eläinten hyvinvoinnin valvonnan järjestämistä sekä valvoisi eläinten hyvinvointimääräysten noudattamista toimialueellaan. Lakiehdotuksen 80 §:n mukaan Ruokavirastolla on oikeus olla läsnä valvontaa ja tarkastuksia suoritettaessa. Edellä mainittujen viranomaisten tehtäviin kuuluu viralisen valvonnan laadun varmistaminen auditoimalla ja kouluttamalla valvontahenkilöstöä.

Ministeriö toteaa tuotantoeläintilojen valvonnan osalta, että tarkastus voitaisiin ehdotetun 77 §:n 1 momentin mukaan tehdä nykyiseen tapaan vain, jos on aihetta epäillä, että eläintä pidetään tai kohdellaan eläinten hyvinvointimääräysten vastaisesti. Ministeriö ei puolla tämän periaatteen muuttamista. Ministeriö toteaa, että ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan Ruokavirasto voisi määrätä maakunnan tekemään tarkastuksen tai tarkastuksia eläinten hyvinvointimääräysten noudattamisen valvomiseksi taikka Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden

täyttämiseksi tai Euroopan unionin lainsäädännön niin edellyttäessä myös tuotantotiloilla. Maakunta voisi päättää vastaavista tarkastuksista myös omassa valvonnassaan. Käytännössä näissä niin sanotuissa EU-valvonnoissa tarkastettiin vuonna 2017 yhteensä 360 tuotantoeläimiä pitävää pitopaikkaa.

Ministeriö toteaa eläintenpitokiellon noudattamisen valvonnan osalta kotirauhan piirissä (pysyvän asumiseen käytettävät tilat), että tarkastuksen tekeminen edellyttäisi sitä, että eläintenpitokiellon rikkominen olisi vankeusuhkainen, kuten joissain asiantuntijalausunnoissakin on todettu. Eläintenpitokiellon rikkomisesta ehdotetaan säädettäväksi lain 114 §:n (eläinsuojelurikkomus) 2 momentin 21 kohdassa. Rangaistuksena eläinsuojelurikkomuksesta olisi nykyiseen tapaan sakkoa. Vankeusuhkaisista rangaistuksista säädetään rikoslaissa (39/1889), joka kuuluu oikeusministeriön hallinnonalalle. Mikäli eläintenpitokiellon noudattamisen valvonta kotirauhan piirissä haluttaisiin tehdä mahdolliseksi, se edellyttäisi rangaistusasteikkojen uudelleen arvioimista. On huomattava, että moni kotirauhan piirissä pidettävä seura- ja harrastuseläin elää koko elämänsä esimerkiksi asunnossa olevassa häkissä tai terraariossa ilman, että esimerkiksi naapureilla tai viranomaisilla on mitään tietoa eläinten olemassaolosta. Käytännössä eläintenpitokiellon saanut henkilö voi pitää tällaisia eläimiä kenenkään siitä tietämättä.

Ministeriö toteaa, että ehdotetussa säännöksessä Ruokaviraston käyttöön luotaisiin uusi valvontaelementti teurastamojen valvonnassa. Tarkoituksena ei ole, että kaikkiin teurastamoihin asennettaisiin kamerat heti lain tullessa voimaan. Tällaiseen ei ole käytettävissä resursseja. Ruokavirasto voisi kuitenkin tarvittaessa käyttää kameravalvontaa riskien arviointiin perustuen ja käytettävissä olevien resurssien mukaisesti.

Ministeriö ei puolla Eviran ehdotusta kameravalvontaa koskevan säännöksen muuttamisesta. Ministeriön käsityksen mukaan ehdotettu sääntely ei toisi lisäarvoa hallituksen esityksessä ehdotettuun verrattuna. Ministeriön mielestä on selkeintä, että Ruokavirasto huolehtii omista valvontakameroistaan. Niitä ei ole tietenkään tarkoituksenmukaista asentaa paikkoihin, joissa on jo teurastamon kamerat. Tämä johtuu siitä, että valvontaviranomaisella olisi oikeus saada nähtäväkseen myös näiden kameroiden tallenteet. Tiedonsaantioikeus perustuisi ehdotetun lain 79 §:ään.

Avustajan käyttöön valvonta- ja tarkastustilanteessa ei ole sinänsä lainsäädännöllistä estettä tälläkään hetkellä. Virallista valvontaa koskevassa asetuksessa (EU) 2017/625 edellytetään, että tarkastuksia tehdään myös ennalta ilmoittamatta. Käytännössä näitä tarkastuksia, tai muitakaan tarkastuksia, ei voida viivästyttää sillä, että valvontakohde hankkisi itselleen avustajan, jos tämä ei ole välittömästi saapuvilla. Ministeriö toteaa, että ehdotettu yhteistoiminta eri toimijoiden välillä on periaatteellisesti kannatettavaa. Kyse olisi tällöin ministeriön käsityksen mukaan kuitenkin lähinnä keskustelu- ja koulutustilaisuuksista erilaisten aihealueiden, esimerkiksi lain soveltamista koskevien linjausten osalta. Ministeriö ei puolla tällaisten lautakuntien asettamista lakisääteisinä. Valvontaviranomaisen tekee soveltamisratkaisun virkavastuulla, ja tuomioistuin viimekädessä ratkaisee asian. Asioiden yhdenmukaisen käsittelyn osalta viitataan lisäksi edellä 75 ja 76 §:n kohdalla auditoinnista ja valvontaviranomaisten koulutuksesta todettuun.

Ministeriö toteaa, että asianosaisen kuuleminen on hallinnossa aivan keskeinen periaate, joka juontuu perustuslain 21 §:stä. Kuulemista ja kuulemismenettelyä koskevat aineelliset säännökset sisältyvät hallintolakiin (434/2003) ja ovat ministeriön käsityksen mukaan riittäviä. Ihmisen huono-osaisuus ja siitä valvontaviranomaiselle mahdollisesti aiheutuvat lisätyöt tehtävien hoidossa eivät ole peruste poiketa kuulemisvelvoitteesta. On huomattava, että hallintolain kuulemisvelvoite ei tarkoita sitä, että asianosaista olisi tosiasiassa kuultava niin, että tämän olisi lausuttava asiasta jotain. Hallintolain mukaan on riittävää, että asianosaiselle varataan mahdollisuus tulla kuulluksi. Tämä voidaan pääsääntöisesti tehdä myös tavallisella kirjeellä. Hallintolaki sisältää näitä menettelyjä koskevat tarkemmat säännökset. Valvontaviranomaisen on tunnettava hallintolain soveltaminen. Ministeriö toteaa, että ehdotettuun 82 §:n 2 momenttiin sisältyisi eräitä hallintolain 34 §:ää täsmentäviä tilanteita, joissa päätös voidaan tehdä ilman kuulemista. Nämä ovat välttämättömiä eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Sen sijaan ehdotetussa 97

§:ssä eläinten hyvinvointi on jo turvattu, joten kysymys on vain sellaisesta hallintomenettelystä, josta ei ole perusteltua säätää erikseen poikkeuksia hallintolaista eläinten hyvinvointia koskevassa laissa. Pirkkalan kunnan lausunnossa esitetyn 94 §:n osalta ministeriö toteaa, että sen soveltamisessa asiaa ei arvioida sillä perusteella, onko kysymys vaikutuksiltaan vähäistä suuremmasta asiasta tai muusta vastaavasta, vaan sen perusteella, onko toimenpide välttämätön eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Valvontaviranomainen joutuu luonnollisesti kaikissa tilanteissa arvioimaan sen, onko tilanne sellainen ja niin kiireellisiä toimia vaativa, että päätös on tehtävä ilman eläimen omistajan tai pitäjän kuulemista. On myös huomattava, että samanaikaisesti voidaan joutua käyttämään useampia hallinnollisia pakkokeinoja.

Eläinlääkäriliiton 87 §:ään ehdottaman lisäyksen osalta ministeriö ei kannata ehdotetun ilmoitusvelvollisuuden säätämistä pakolliseksi rehun- ja vedentoimittajille. Etenkään vedentoimittajilla ei välttämättä ole aina tietoa asiakkaan eläinten pidosta. Eläinten pitäjä voi myös hankkia rehua eläimilleen usealta eri taholta, jolloin yksittäisen rehuntoimittajan velvoittaminen ilmoittamaan toimitusten lopettamisesta ei välttämättä ole kovin tarkoituksenmukaista. Sellaisissa tapauksissa, joissa rehun- tai vedentoimittajalle herää epäilys eläinten hyvinvointiin liittyvästä ongelmasta asiakkaan eläintenpidossa, tämä voi tehdä valvontaviranomaisille ilmoituksen salassapitosäännösten sitä estämättä (ehdotettu 87 §:n 2 momentti). Tarvittaessa valvontaviranomaiset voisivat informoida veden-, sähkön- ja rehuntoimittajia kyseisestä ilmoitusmahdollisuudesta ja ohjeistaa toimittajia ilmoituksen tekemisestä tapauksissa, joissa herää epäilys eläinten hyvinvoinnin ongelmista.

Poliisihallituksen lausuntoon virka-apuun liittyen ministeriö toteaa, että ehdotetussa 89 §:ssä oleva viittaus poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ään on vain informatiivinen. Toisin sanoen poliisi olisi velvollinen antamaan suoraan mainitun poliisilain säännöksen nojalla valvontaviranomaiselle virka-apua, jos virka-apua pyytävää viranomaista estetään suorittamasta virkatehtäviään. Tämä on myös viranomaisille eläinsuojeluvalvonnan kannalta tarpeellinen ja riittävä virka-apu. Sen sijaan poliisilain 9 luvun 1 § ei kata ehdotetussa 89 §:ssä tarkoitettua avustajaa, joten tällaisesta virka-avusta on säädettävä erikseen. Mainittu avustaja on perustuslain 124 §:ssä tarkoitetulla tavalla viranomaiskoneiston ulkopuolinen taho vastaavalla tavalla kuin nykyisen lain tarkoittama eläinsuojeluvalvoja, johon lausunnossa viitataan. Virka-apu suoraan avustajalle on tarpeen sen vuoksi, että valvontaviranomaisen ei tarvitsisi pelkästään muodollisista syistä saapua paikalle, jossa avustaja suorittaa tarkastukseen perustuvia tosiasiallisia tehtäviä, kuten eläinten kiinniottoa laitumelta. Avustaja suorittaisi tehtävänsä lähtökohtaisesti valvontaviranomaisen läsnä ollessa. Käytännössä voi kuitenkin esiintyä tilanteita, jolloin ainakin osa avustamistehtävistä voidaan suorittaa varsinaisen tarkastuksen jälkeen niin, että avustaja on yksin paikalla. Näin voisi olla esimerkiksi silloin, kun ihmisarkoja eläimiä on paljon ja niitä joudutaan ottamaan kiinni useana eri ajankohtana. Ehdotettu virka-apua koskeva erityissäännös on ministeriön käsityksen mukaan tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen.

12 luku Hallinnolliset pakkokeinot

Lakialoitteessa 39/2018 esitetään kiireellisen hoidon hankkimista koskevaa 96 §:ää muutettavaksi siten, että valvontaviranomaisella olisi oikeus hankkia kiireellistä hoitoa eläimelle, vaikka eläimen omistaja ei olisikaan tavoitettavissa.

MTK Maitovaliokunta, MTK Nautaverkosto ja MTK Sikaverkosto ehdottavat, että tuotantotilalla kiiretoimenpiteeseen ryhdyttäessä (eläinten haltuunotto, myyminen, teurastaminen tai lopetus) arvioitaisiin tuotantotilan jatkomahdollisuudet. Ellei näitä jatkomahdollisuuksia olisi, tulisi laatia suunnitelma siitä, miten tilan eläintuotanto ajetaan hallitusti alas. Hallittu tuotannon alasajo olisi paras ja inhimillisin vaihtoehto akuuteissa kriisitapauksissa, joiden taustalla saattaa olla tuottajan uupuminen, ikääntyminen tai muu elämänhallinnan kriisi.

MMM:n vastine:

Lakialoitteessa 39/2018 96 §:ään ehdotetun muutoksen osalta ministeriö toteaa, että nyt esitetty sääntely sisältyy jo hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 82 §:n 2 momenttiin.

MTK Maitovaliokunnan, MTK Nautaverkoston ja MTK Sikaverkoston ehdotukseen liittyen ministeriö toteaa, että ehdotetun lain 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on edistää eläinten hyvinvointia ja suojella eläimiä niiden hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta. Lain tarkoituksena on myös lisätä eläinten kunnioitusta ja hyvää kohtelua. Lain säännökset toteuttaisivat näitä tarkoituksia. Laissa valvontaviranomaiselle luotaisiin tarpeellinen keinovalikoima puuttua tehokkaasti eläinten hyvinvointia vaarantaviin tilanteisiin eläinten hyvinvoinnin kannalta. Eläinten hyvinvoinnin valvontaviranomaisten tehtäviin ei kuulu tuotantotilan toiminnan tarkoituksenmukaisuuden laajempi arviointi eikä valvontaviranomaisilla ole siihen tarvittavaa asiantuntemusta. Muun muassa Maatalousyrittäjien eläkelaitos on järjestänyt Välitä viljelijästä- verkoston tukemaan maatalousyrittäjien jaksamista. Tällaisten vapaaehtoisten verkostojen kautta on usein saatavissa apua esimerkiksi tuottajan uupumustilanteessa. Myös eläinten hyvinvoinnin valvontaviranomaiset tekevät yhteistyötä eri viranomaisten kanssa tilanteissa, joissa eläinten lisäksi myös eläintenpitäjälle on hankittava apua.

13 luku Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

Muutoksenhakua koskevaan 104 §:ään Pirkkalan kunta ehdottaa lisäystä, joka mahdollistaisi muutoksenhaun 94 §:n 2 momentissa tarkoitettuun väliaikaiseen kieltoon. Tällaiset kiellot saattavat jäädä pitkäaikaisiksi, jos eläimen pitäjä ei halua toimia kiellon purkamiseksi, ja olla vaikutuksiltaan vähäistä suurempia. Pohjois-Suomen hallinto-oikeus tuo esiin, että oikeuskäytännössä kehotuksen antaminen ei yleensä ole ollut valituskelpoinen päätös. Ehdotetun eläinten hyvinvointilain 104 §:n 1 momentissa on lueteltu päätökset, joista voidaan valittaa suoraan hallinto-oikeuteen. Niissä ei ole mainittu lain 91 §:n mukaisia kehotuksia. Toisaalta näitä ei mainita myöskään lain 104 §:n 4 momentissa, jossa on määritelty valituskelvottomat päätökset. Jää siten epäselväksi, voiko lain 91 §:n mukaiseen kehotukseen hakea muutosta oikaisuvaatimuksella lain 104 §:n 2 momentin mukaisesti. Selvyyden vuoksi kehotuksen antamista koskevan päätöksen valituskelvottomuudesta olisi hyvä mainita lain 104 §:n 4 momentissa. Lisäksi Pohjois-Suomen hallinto-oikeus toteaa, että ehdotetun eläinten hyvinvointilain 104 §:n 1 momentissa on tavanomaisesta poikkeavasti määritelty valituskelpoiset päätökset viittaamalla osaltaan Euroopan unionin lainsäädännön nojalla annettuihin päätöksiin. Hallituksen esityksessä on tältä osin ainoastaan esimerkinomaisesti mainittu virallista valvontaa koskevan asetuksen 138 artikla. Hallinto-oikeuden mielestä valituskelpoiset päätökset on tältä osin määritelty puutteellisesti. Lainkohdassa tulisi selkeästi mainita eläinten hyvinvointilain valituskelpoiset päätökset ja se, mitä Euroopan unionin säännöksiä tarkoitetaan. Vastaava täsmennys Euroopan unionin lainsäädännön osalta tulisi tehdä myös mainitun pykälän 5 momenttiin ja 106 §:ään. Viittausten epäselvyyttä voitaisiin vähentää mainitsemalla lakitekstissä viittausten koskevan eläinten hyvinvointilain 3 §:ssä mainittuja asetuksia, direktiivejä ja sopimuksia, mikäli tätä on tarkoitettu.

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus kiinnittää huomiota siihen, että oikeuskäytännössä kehotuksen antaminen ei yleensä ole ollut valituskelpoinen päätös. Ehdotetun lain 104 §:n 1 momentissa on lueteltu päätökset, joista voidaan valittaa suoraan hallinto-oikeuteen. Niissä ei ole mainittu lain 91 §:n mukaisia kehotuksia. Toisaalta näitä ei mainita myöskään lain 104 §:n 4 momentissa, jossa on määritelty valituskelvottomat päätökset. Jää siten epäselväksi, voiko lain 91 §:n mukaiseen kehotukseen hakea muutosta oikaisuvaatimuksella lain 104 §:n 2 momentin mukaisesti. Selvyyden vuoksi kehotuksen antamista koskevan päätöksen valituskelvottomuudesta olisi hyvä mainita lain 104 §:n 4 momentissa. Lisäksi Pohjois-Suomen hallinto-oikeus toteaa, että ehdotetun lain 104 §:n 1 momentissa on tavanomaisesta poikkeavasti määritelty valituskelpoiset päätökset viittaamalla osaltaan Euroopan unionin lainsäädännön nojalla annettuihin päätöksiin. Viittausten epäselvyyttä voitaisiin vähentää mainitsemalla lakitekstissä viittausten koskevan eläinten hyvinvointilain 3 §:ssä mainittuja asetuksia, direktiivejä ja sopimuksia, mikäli tätä on tarkoitettu.

Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan päätöksen täytäntöönpanoa koskeva 106 § on sanamuodoltaan epäselvä. Pykälästä ei käy riittävästi ilmi, mitä eläinten hyvinvoinnin turvaamiseen liittyvällä syyllä tarkoitetaan. Asia ei käy ilmi myöskään hallituksen esityksen yksityiskohtaisista perusteluista. Hallinto-oikeus ehdottaa, että säännöksen yksityiskohtaisia perusteluja täsmennettäisiin tältä osin.

MMM:n vastine:

Ministeriö toteaa, että 94 §:n 2 momentissa tarkoitettuun väliaikaiseen kieltoon, joka koskee muuta kuin asian selvittämiseksi annettua väliaikaista kieltoa, saa 104 §:n 1 momentin mukaisesti hakea muutosta normaalilla tavalla. Pykälän 4 momentissa säädetty valituskielto koskee siis vain asian selvittämiseksi annettua väliaikaista kieltoa. Viranomaisen on tehtävä tällainen selvitys viipymättä, joten kielto jää kaikissa tapauksissa lyhytaikaiseksi.

Ministeriö toteaa, että 91 §:n 2 momentissa ehdotetun kehotuksen antamisessa ei ole kysymys valituskelpoisesta päätöksestä, vaan osaltaan hallinnon keventämiseen tähtäävästä toimenpiteestä, jolla voitaisiin puuttua vähäisiin epäkohtiin. Kehotus voitaisiin antaa paitsi kirjallisesti tarkastuskertomuksessa myös suullisesti esimerkiksi tarkastuksella, kun rikkomus on korjattavissa heti. Suullisestikin annettu kehotus olisi kirjattava tarkastuskertomukseen. Jos kehotusta ei noudateta, viranomaisen on suhteellisuusperiaatteen mukaisesti siirryttävä käyttämään asianosaista sitovaa hallinnollista pakkokeinoa tilanteen saattamiseksi lainmukaiseksi. Eli jos kehotusta ei noudatettaisi, vasta silloin asiasta annettaisiin valituskelpoinen hallintopäätös.

Tarvittaessa asiaa voitaisiin selkeyttää104 §:n 4 momentissa esimerkiksi seuraavalla tavalla:

104 § *Muutoksenhaku*

Edellä 91 §:n 2 momentissa tarkoitettuun kehotukseen, valvontaviranomaisen määräämään 94 §:n 2 momentissa tarkoitettuun asian selvittämiseksi annettuun väliaikaiseen kieltoon, 95 §:n 1 momentissa tarkoitettuun asian selvittämiseksi annettuun väliaikaiseen toiminnan keskeyttämiseen tai 96 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kiireellisen hoidon hankkimista koskevaan väliaikaiseen päätökseen ei saa kuitenkaan hakea muutosta erikseen.

Ministeriö toteaa, että eläinten hyvinvointia säännellään Euroopan unionissa direktiiveillä ja asetuksilla. Direktiivit laitetaan täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä, mutta unionin asetukset ovat suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. Asetuksiin saattaa sisältyä säännöksiä, joiden nojalla, asetuksen suorasta sovellettavuudesta johtuen, viranomainen perustaa päätöksensä suoraan asetukseen ja sen johonkin artiklaan. Ehdotetun lain 3 §:ssä säädettäisiin lähinnä informatiivisesti niistä unionin säädöksistä, joiden täytäntöönpanosta ehdotetussa laissa nyt säädettäisiin. Euroopan unioni voi kuitenkin antaa eläinten hyvinvointia koskevan uuden asetuksen, jota on sovellettava riippumatta siitä, onko säädös mainittu ehdotetussa 3 §:ssä.

Lain 5 §:n määritelmien 6 kohdassa määritellään eläinten hyvinvointimääräykset. Sen mukaan eläinten hyvinvointimääräyksillä tarkoitetaan muun muassa Euroopan unionin suoraan sovellettavaa eläinten hyvinvointia koskevaa lainsäädäntöä. Mikäli muutoksenhakuoikeus sidottaisiin nimenomaisesti ehdotetussa 3 §:ssä mainittuun unionin lainsäädäntöön, tulisi lakia muuttaa aina uuden unionin asetuksen antamisen jälkeen, ennen kuin asetusta voitaisiin käytännössä ylipäänsä soveltaa. Tätä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Valvontaviranomainen joutuu unionin asetusta soveltaessaan mainitsemaan hallintopäätöksessään muun muassa sovellettavan säädöksen nimen, numeron ja artiklan, jonka mukainen päätös on tehty. Tätä päätöstä koskeva muutoksenhaku määräytyisi suoraan ehdotetun 104 §:n 1 momentin mukaisesti. Nyt ehdotettu sääntely on toimijoiden oikeusturvan kannalta perusteltua, sillä se selkeyttäisi muutoksenhakuoikeutta erilaisissa tilanteissa.

Ministeriö toteaa ehdotettuun 106 §:ään liittyen, että eläinten hyvinvoinnin turvaamiseen liittyvät syyt olisivat, kuten nykyisinkin, sellaisia puutteita eläimen pitopaikassa, juotossa, ruokinnassa tai muussa hoidossa, joiden jatkuminen muutoksenhakuprosessin ajan aiheuttaisi valvontaviranomaisen arvion mukaan eläimen hyvinvoinnille sellaista haittaa, jota ei voida pitää hyväksyttävänä. Säännös ei siten koskisi tarkastuksessa havaittuja puutteita muissa kuin suoraan eläimeen kohdistuvissa hyvinvointivaatimuksissa.

14 luku Maksut ja palkkiot

Pirkkalan kunta kiinnittää huomiota siihen, että eläinsuojeluvalvonnan mahdollinen maksullisuus on uusi asia. Tähän asti valvonta on ollut asiakkaalle maksutonta. Asia on jossain määrin ongelmallinen. Koska ensimmäisestä (epäilyyn perustuvasta) tarkastuksesta ei maksua voida periä, koetaan uusintatarkastuksista perittävät maksut helposti rangaistusluonteisina, vaikka kyseessä olisikin ns. normaali valvontamaksu. Valvonnan maksullisuus saattaa myös joissain tilanteissa heikentää valvontaviranomaisen turvallisuutta. Maksullisuuden tulisi myös olla yhteneväistä kaikissa maakunnissa, joten valvonta olisi hyvä säätää selkeämmin joko maksuttomaksi tai maksulliseksi.

MMM:n vastine:

Ministeriö toteaa, että maksu voitaisiin periä, jos toimijan toiminta ei ole täyttänyt sille asetettuja vaatimuksia ja tämän johdosta joudutaan tekemään uusintatarkastus. Yksinomaan yhteiskunnan varoja ei ole tarkoituksenmukaista käyttää sen toistuvaan varmistamiseen, että harjoitettavassa toiminnassa noudatetaan eläinten hyvinvointimääräyksiä. Maakuntien itsehallinnosta johtuen asiassa saattaa syntyä toisistaan poikkeavia käytäntöjä eri maakunnissa, mutta asia olisi ratkaistavissa vain kaikkia maakuntia koskevan yhteisen maksuperustelain säätämisellä.

16 luku Rangaistussäännökset

Valtakunnansyyttäjänvirasto toteaa, että esityksen 114 §:n 1 momentin 4 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi, että se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta tekee eläimelle 15 §:n 1 tai 3 momentissa säädetyn kielletyn toimenpiteen, on tuomittava eläinsuojelurikkomuksesta sakkoon. Rangaistussäännöksen selvyyden vuoksi olisi eduksi, että rangaistussäännöksessä itsessään ilmaistaisiin tarkemmin se, millaisen toimenpiteen tekeminen on säädetty rangaistavaksi. Erityisesti yksilöimätön viittaus 15 §:n 3 momenttiin jättää jossain määrin epäselväksi sen, onko tarkoitus säätää rangaistavaksi momentissa kuvattu kilpailuissa käyttäminen ja näytteillä pitäminen vai ainoastaan leikkaus tai muu kipua tai kärsimystä aiheuttava toimenpide, jonka tarkoituksena on eläimen ulkonäön muuttaminen.

Sakari Melanderin mukaan ehdotetun 114 §:n 1 ja 2 momentti muodostaisivat varsin laajan ja vaikeasti hahmotettavan rikosoikeudellisen sääntelykokonaisuuden, joka esityksen perustelujen (s. 184) mukaan rangaistavan käyttäytymisen aineellisen alan suhteen melko pitkälti vastaisi voimassa olevaa eläinsuojelulakia, joskin kriminalisointien kokonaismäärä jonkin verran kasvaisi. Rikosoikeudellisen sääntelyn kytkeminen eläinten hyvinvointia koskevaan sääntelyyn on nähdäkseni sinänsä lähtökohtaisesti perusteltua sääntelyn pyrkiessä eläinten hyvinvoinnin kohentamiseen. Sääntely on pyritty rakentamaan siten, että ehdotetun 114 §:n 1 momentti koskisi tekoja, joissa teolla tai laiminlyönnillä voidaan aiheuttaa eläimelle kipua tai kärsimystä. Ehdotetun säännöksen 2 momentti sen sijaan koskisi lähinnä laiminlyöntejä, joilla ei olisi suoranaista vaikutusta eläimeen, mutta tekojen rangaistavuus on kuitenkin (ks. esityksen perustelujen s. 184) ennaltaehkäisevän vaikutuksen kannalta välttämätöntä. Edellä mainittu jaottelu ja sen vaikutus momenteissa edellytettävään eri tavoin määriteltyyn syyksiluettavuusvaatimukseen vaikuttaa lähtökohtaisesti perustellulta. On kuitenkin huomattava, että rangaistavan käyttäytymisen

ala muodostuu ehdotetussa sääntelyssä varsin laajaksi. Saattaisi olla vielä perusteltua perusteellisesti arvioida, ovatko kaikki säännöksessä tarkoitetut teot sellaisia, joiden suhteen rangaistusuhkan säätäminen on hyväksyttävää ja välttämätöntä. Hyvin perustein voidaan nähdäkseni kysyä, onko esimerkiksi ehdotetun lain 62 §:n 2 momentissa tarkoitetun eläimiä koskevan luettelon säilyttämisvelvollisuuden laiminlyönti tekona niin moitittava, että se on säädettävä rangaistavaksi. Esityksen perusteluissa (s. 183–191) varsin usean säännöksen vastaisen toiminnan rangaistavuutta perustellaan tavoitteella ennaltaehkäistä ehdotetun lain vastaista toimintaa. Rikosoikeudellisella sääntelyllä tulee luonnollisesti pyrkiä ei-toivottavan käyttäytymisen ennaltaehkäisemiseen, mutta on myös syytä huomata, että rangaistavaksi säätämiselle tulee olla esitettävissä painava yhteiskunnallinen tarve, minkä lisäksi pitää voida olettaa, että rikosoikeudellisen järjestelmän käyttäminen aidosti ennaltaehkäisisi ei-toivottavaa käyttäytymistä. Ehdotettu 114 § on myös varsin raskaslukuinen ja säännöksen sovellettavuutta ja ennakoitavuutta sääntelyn kohteiden näkökulmasta parantaisi se, että rangaistavien tekojen määrä vähenisi.

Sakari Melander kiinnittää lausunnossaan huomiota myös sukupuoliyhteyttä eläimen kanssa koskevan 114 §:n 3 momenttiin. Säännöksessä viitattaisiin lain 14 §:ään, jonka 1 momentin mukaan ihminen ei saisi olla sukupuoliyhteydessä eläimen kanssa. Säännöksen mukaan sukupuoliyhteydellä tarkoitettaisiin ehdotetussa laissa ihmisen sukupuolielimellä tehtävää taikka eläimen sukupuolieläimeen tai peräaukkoon kohdistuvaa tunkeutumista eläimen kehoon taikka eläimen sukupuolielimen ottamista ihmiskehoon. Ehdotetun 114 §:n 3 momentin mukaan teko olisi rangaistava vain tahallisena. Teon rangaistavuutta perustellaan (s. 191) teon eläimelle aiheuttamalla fyysiselle ja/tai psyykkiselle hyvinvoinnille aiheutuvalla riskillä samoin kuin sillä (s. 97 ja 191), että suhtautuminen eläimiin ja niiden hyvinvointiin on muuttunut, minkä vuoksi sukupuoliyhteys eläimen kanssa on säädetty rangaistavaksi useassa Euroopan maassa. Kuten esityksen perusteluissa (s. 96) todetaan, sukupuoliyhteys eläimen kanssa on voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti eläinsuojelurikoksena rangaistavaa, joskin tällöin edellytetään, että eläinsuojelurikosta koskevassa rikoslain 17 luvun 14 §:ssä säädetyt rangaistavuuden edellytykset täyttyvät. Rangaistavuus näin edellyttää, että eläintä kohdellaan julmasti tai tarpeetonta kärsimystä, kipua tai tuskaa aiheuttaen. Ehdotettu eläinten hyvinvointia koskevan lain 14 § sen sijaan olisi soveltamisalaltaan yleinen sen kattaessa kaikenlaisen säännöksessä tarkoitetun sukupuoliyhteyden eläimen kanssa. Melanderin mukaan ei ole aivan selvää, mikä ehdotetun säännöksen soveltamisala tulisi oleman ja mikä käytännön tarve säännökselle on. Eläinten hyvinvoinnin kohentaminen on Melanderin mukaan hyväksyttävä peruste rikosoikeudelliselle sääntelylle – voimassa oleva eläinsuojelurikosta koskeva säännös ja siitä edellä esitetty myös huomioon ottaen –, mutta esityksen perustelujen valossa epäselväksi jää, missä määrin sellaista sukupuoliyhteyttä eläimen kanssa esiintyy tai ylipäänsä voi esiintyä, josta ei voi aiheutua eläimelle tarpeetonta kärsimystä, kipua tai tuskaa tai joka ei ole eläimen julmaa kohtelua. Saattaa näin olla, että ehdotetun säännöksen soveltamisala jäisi varsin vähäiseksi, joskin sen tausta-ajatukset ovat Melanderin mukaan ymmärrettäviä ja sinänsä hyväksyttäviä. Valtakunnansyyttäjänvirasto puolestaan viittaa sukupuoliyhteyttä eläimen kanssa koskevan 114 §:n 3 momentin osalta oikeusministeriön 16.3.2018 (OM 255/43/2017) hallituksen esitystä valmisteltaessa antamaan lausuntoon.

Sakari Melanderin mukaan 114 §:n 4 momentti on rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta ongelmallinen, koska se laajentaa huomattavasti rangaistavan käyttäytymisen alaa koskemaan käytännössä kaikkia niitä eläinten hyvinvoinnista annetun lain nojalla annettuja asetuksia, jotka on annettu 114 §:n 1 tai 2 momentissa viitattujen ehdotetun lain säännösten nojalla. On huomattava, että voimassa olevassa eläinsuojelulain eläinsuojelurikkomusta koskevassa 54 §:ssä (584/2013) vain tiettyjen eläinsuojelulain säännösten nojalla annetun alemmanasteisen sääntelyn rikkominen on säädetty rangaistavaksi (mainitun säännöksen 1 momentin 1 kohta ja 2 momentin 1 ja 3 kohta). Melanderin näkemyksen mukaan sääntelyä olisi rangaistavan käyttäytymisen täsmällisemmän ja tarkkarajaisemman määrittämisen kannalta tältä osin välttämätöntä täsmentää siten, että siinä nimenomaisesti määriteltäisiin, minkä eläinten hyvinvoinnista annetun lain säännöksen nojalla annetun asetuksen rikkominen voisi olla rangaistavaa. Tämä olisi tarkoituksenmukaisinta toteuttaa vastaavalla tavalla kuin voimassa olevassa laissa eli siten, että ehdotetun eläinten hyvinvointia koskevan lain 114 §:n 1 ja 2 momentin eri kohdissa

nimenomaisesti todettaisiin rangaistavuuden voivan perustua myös lakia alemmanasteiseen sääntelyyn.

Valtakunnansyyttäjänvirasto kiinnittää huomiota 114 §:n 5 momenttiin, jonka mukaan eläinsuojelurikkomuksesta voitaisiin jättää syyte nostamatta tai rangaistus määräämättä, jos teon johdosta annetusta muusta viranomaisen päätöksestä aiheutuneita taloudellisia seurauksia on pidettävä tekijälle teon vakavuuteen nähden riittävinä taikka jos tekijä rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa. Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on tältä osin viitattu uhkasakkoon, mutta ei ole tarkemmin yksilöity, mitä muita viranomaisen päätöksiä lainkohdassa mahdollisesti tarkoitettaisiin. Oikeuskäytännössä on annettu ratkaisuja siitä, vaikuttavatko eläintenpitäjän saamien maataloustukien alentamiset tai takaisinperinnät lieventävästi eläinsuojelurikoksesta tuomittavaan rangaistukseen. Linjaksi vaikuttaa muodostuneen, etteivät maataloustukia koskevat päätökset vaikuta rikosasiassa annettavaan tuomioon. Selvyyden vuoksi ja yhdenmukaisen soveltamiskäytännön saavuttamiseksi olisi suotavaa, että nyt esitetyn lain perusteluissa otettaisiin kantaa siihen, onko tarkoitus, että maataloustukia koskevat päätökset olisivat myös sellaisia viranomaisen päätöksiä, joita ehdotetussa 114 §:n 5 momentissa tarkoitetaan. Ehdotettu 114 §:n 5 momentin perusteluista ei käy ilmi, onko rangaistuskäytäntöä tarkoitus nimenomaisesti lieventää. Säännöksen sanamuodon perusteella voi riskinä olla se, että syyttämättä jättämisistä tai tuomitsematta jättämisistä tulee näissä tilanteissa pääsääntö. Tähänastisen oikeuskäytännön mukaan esimerkiksi erilaisten tukien menettäminen ei ole ollut rangaistuksen tuomitsemisen esteenä. 5 momentissa ehdotetaan, että lainvastaiseen menettelyyn syyllistynyttä henkilöä, joka rikkoo uhkasakolla tehostettua kieltoa, ei syytettäsi tai rangaistaisi ollenkaan. Tällä tarkoitettaneen sitä, että uhkasakolla tehostetun laissa tarkoitetun kiellon tai velvoitteen rikkoja voidaan jättää rangaistukseen tuomitsematta samasta teosta, josta uhkasakko on tuomittu maksettavaksi.

Myös Sakari Melander kiinnittää huomiota 114 §:n 5 momenttiin. Melander tuo esiin, että säännöksen perustelujen (s. 192) mukaan säännöksessä olisi kysymys tapauskohtaisesta kohtuusarvioinnista ja siinä tarkoitettu harkintavalta koskisi tuomioistuinten lisäksi syyttäjäviranomaisia. Edelleen esityksen perustelujen (s. 192) mukaan säännöksellä laajennettaisiin viranomaisten harkintavaltaa arvioitaessa hallinnollisten toimien riittävyyttä ja rikosoikeudellisten toimien tarpeellisuutta suhteessa arvioitavaan tekoon. Säännöksessä tai sen perusteluissa ei tarkemmin yksilöidä tai selosteta, mitä siinä tarkoitetuilla hallinnollisilla toimilla ja niistä aiheutuneilla taloudellisilla seurauksilla tarkoitetaan. Selvää sinänsä ehdotetun 5 momentin sanamuodon mukaan on, että siinä tarkoitetun muun viranomaisen päätöksen ja siitä aiheutuneiden taloudellisten seurausten on oltava seurausta samasta teosta kuin joka olisi mahdollisen rikosoikeudellisen arvioinnin kohteena. Esityksen perusteluissa asiaa ei kuitenkaan ole arvioitu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7. lisäpöytäkirjan 4 artiklassa tarkoitetun ne bis in idem -kiellon näkökulmasta. Jos säännöksessä tarkoitettu teko mahdollistaa sekä sanktioluonteisten hallinnollisten seuraamusten antamisen että rikosoikeudellisen rangaistuksen langettamisen, sääntely voi olla ongelmallista mainitun kiellon kannalta. Melander tuo esiin, että ehdotettua sääntelyä ja sen sisältämää hallinnollisten seuraamusten ja rikosoikeudellisen sääntelyn muodostamaa kokonaisuutta tulisi vielä arvioida tästä näkökulmasta.

MMM:n vastine:

Ministeriö toteaa, että 114 §:n 1 momentin 4 kohtaa olisi perusteltua täsmentää Valtakunnansyyttäjänviraston lausunnossa esitetyillä perusteilla. Viitatussa 15 §:n 1 momentissa kysymys on leikkauksesta tai muusta kipua tai kärsimystä aiheuttavasta toimenpiteestä, joka ei ole eläimen hyvinvoinnin kannalta perusteltu. Pykälän 3 momentin viittauksen on tarkoitus kohdistua kielletyn leikkauksen kohteena olleen eläimen kilpailussa tai näyttelyssä käyttämistä koskevan kiellon rikkomiseen, koska siinä ei kielletä mitään toimenpidettä. Eläimen ulkonäön muuttamista koskeva kielto tulisi käytäntöön jo 1 momenttiin kohdistuvalla viittauksella. Ja vastaavasti kilpailussa ja näyttelyssä käyttämisen kiellon kriminalisointi tulisi rangaistavaksi 114 §:n 2 momentin

3 kohdan perusteella. Rangaistussäännöksestä tulisi poistaa viittaus 15 §:n 3 momenttiin (erikseen ei ole kielletty muuta kuin 1 momentissa tarkoitettu, ei ole siis kielletty ”muuta leikkausta tai toimenpidettä”).

Ehdotetun 114 §:n 1 momentin 4 kohta voitaisiin muuttaa seuraavasti:

114 § *Eläinsuojelurikkomus*

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

---

4) tekee eläimelle 15 §:n 1 ~~tai 3~~ momentissa säädetyn kielletyn kipua tai kärsimystä aiheuttavan leikkauksen tai muun toimenpiteen,

---

Sakari Melanderin lausuntoon 114 §:n 1 ja 2 momentin osalta, joka koskee rangaistavan käyttäytymisen alan laajuutta, ministeriö toteaa, että eläimillä harjoitettavan toiminnan sääntelyn taustalla on painava ja hyväksyttävä yhteiskunnallinen peruste, eläinten hyvinvoinnin turvaaminen. Tämän tavoitteen toteutuminen edellyttää muun muassa sitä, että eräät eläimillä harjoitettavat toiminnot ja toimijat ovat valvontaviranomaisten tiedossa. Ennaltaehkäisevyyden ja valvonnan tehokkuuden vuoksi laiminlyöntirikkomuksia, muun muassa lausunnossa mainittu luettelonpitovelvollisuus, on nykyiseen tapaan tarpeen säätää rangaistavaksi teoksi.

Esityksen 114 §:n 3 momentin, joka koskee kieltoa olla sukupuoliyhteydessä eläimen kanssa, osalta ministeriö viittaa 14 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin. Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että ihmisen ja eläimen välinen sukupuoliyhteys tai muun seksuaalisen kanssakäyminen on säädetty rangaistavaksi esimerkiksi Alankomaissa, Isossa-Britanniassa, Ranskassa, Ruotsissa, Saksassa ja Tanskassa sekä lisäksi Norjassa ja Sveitsissä.

Ministeriö toteaa, että Sakari Melanderin lausunnossaan 114 §:n 4 momenttiin ehdottama sääntely voitaisiin toteuttaa siten, että säännöksen 4 momentti poistettaisiin ja alemman asteiseen sääntelyyn viitattaisiin säännöksen niissä kohdissa, joissa alemmanasteisella sääntelyllä on merkitystä teon tai laiminlyönnin moitittavuutta arvioitaessa. Tyypillisesti kyse on tällöin eläimen kohtelusta tai juottoa, ruokintaa tai muuta hoitoa koskevista vaatimuksista. Nämä vaatimukset sisältyisivät pääosin säännöksen 1 momenttiin. Sääntely voitaisiin toteuttaa myös siten, että erillisessä momentissa viitattaisiin 1 ja 2 momentissa niihin kohtiin, joissa myös asetuksen säännökset tulisivat rangaistavuuden piiriin. Säännös voisi olla seuraavan tyyppinen: ”Eläinsuojelurikkomuksesta tuomitaan myös se, joka rikkoo tai laiminlyö tahallaan tai huolimattomuudesta 1 momentin x kohdassa tai tahallaan tai törkeästä huolimattomudesta 2 momentin y kohdassa tarkoitetulla tavalla (siinä) viitatun säännöksen nojalla annettua säännöstä”. Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että kyseisen rikkomussäännöksen tarkentaminen noussee keskusteluun myös perustuslakivaliokunnan käsittelyssä.

Esityksen 114 §:n 5 momenttiin, joka koskee toimenpiteistä luopumista, ministeriö toteaa, että lakiehdotuksessa nyt oleva muotoilu otettiin siihen lausuntokierroksen jälkeen. Näin ollen hallinnolliset pakkokeinot kuten uhkasakko ovat ensisijaisia suhteessa rikosoikeudellisiin seuraamuksiin ja sääntelyyn. Toimenpiteistä luopumista koskeva erityissäännös ilmentäisi oikeusministeriön mukaan tätä ensisijaisuutta. Nyt ehdotettu sääntely mahdollistaisi erityislainsäädännön soveltamisalan piiriin kuuluvien hallinnollisten seurausten huomioon ottamisen yleisiä toimenpiteistä luopumista koskevia säännöksiä laajemmin. Ajatuksena säännösmuutoksessa oli se, että sillä viranomaisten harkintavaltaa arvioitaessa hallinnollisten toimien riittävyyttä ja rikosoikeudellisten toimien tarpeellisuutta suhteessa arvioituun tekoon. Harkintavaltaa annettaisiin tuomioistuinten lisäksi syyttäjäviranomaisille. Harkintavalta koskisi koko rangaistussäännöstä riippumatta siitä, onko uhkasakko koskenut kaikkea tunnusmerkistön piiriin sisältyvää menettelyä.

Lisäksi lausunnossa todetaan, että säännöksessä olisi kysymys tapauskohtaisesta kohtuusarvioinnista.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että tarkoituksena ei ole ollut pyrkiä rangaistuskäytännön lieventämiseen tai oikeuskäytännössä yleisesti vallitsevan linjan muuttamiseen. Lausunnolla ollessa lakiluonnoksessa ao. säännös kuului seuraavasti:

”Se, joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa tai velvoitetta, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta”.

Säännöksen perustelut kuuluivat seuraavasti: ”Ehdotettu [4] momentti olisi uusi ja sisältäisi sanktiokumulaation estämistä tarkoittavan säännöksen. Rikoslain 6 luvun 12 §:n 4 kohdan nojalla tuomioistuin voi jättää seuraamusten kasaantumisen vuoksi rangaistuksen tuomitsematta tai 6 luvun 7 §:n 1 kohdan mukaan ottaa rangaistusta lieventävänä seikkana huomioon tekijälle rikoksesta johtuneen tai hänelle tuomiosta aiheutuvan muun seurauksen. Jos samasta laiminlyönnistä tuomittaisiin sekä uhkasakko, että rangaistus, kyseessä olisi monissa tapauksissa kohtuuton sanktiokumulaatio. Rangaistuksen tuomitsematta jättäminen olisi perusteltua kuitenkin vain, jos uhkasakko on myös tuomittu maksettavaksi.”

Vastaavanlainen säännös sisältyy verraten uudessa lainsäädännössä muun muassa eläintautilain (441/2013) 115 §:n 4 momenttiin ja tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain (497/2013) 51 §:n 2 momenttiin. Tällainen vastaavanlainen säännös sisältyy myös eduskunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen elintarvikelaiksi (HE 262 /2018 vp), jonka 77 §:n 6 momenttiin, ja hallituksen esitykseen siemenlaiksi (HE 172/2018 vp), jonka 46 §:n 2 momenttiin sisältyisi vastaavanlainen säännösehdotus.

Ministeriö katsoo, että selkeyden ja yhdenmukaisuuden sekä asiassa esiin tuotujen epävarmuustekijöiden vuoksi 114 §:n 5 momentti olisi perusteltua muuttaa seuraavasti:

114 § *Eläinsuojelurikkomus*

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

Se, joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa tai velvoitetta, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta. ~~Eläinsuojelurikkomuksesta voidaan jättää syyte nostamatta tai rangaistus määräämättä, jos teon johdosta annetusta muusta viranomaisen päätöksestä aiheutuneita taloudellisia seurauksia on pidettävä tekijälle teon vakavuuteen nähden riittävinä taikka jos tekijä rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa.~~

LAKIEHDOTUS 2

Laki Rikoslain 17 luvun 14 ja 23 §:n muuttamisesta

Sakari Melander kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että rikoslain 17 luvun 14 §:n eläinsuojelurikosta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännöksen 1 kohdassa viitattaisiin jatkossa eläinten hyvinvoinnista annettuun lakiin. Voimassa olevassa säännöksessä viitataan tällä hetkellä eläinsuojelulakiin. Ehdotetun rikoslain 17 luvun 14 §:n 1 kohdan mukaan rangaistaisiin sitä, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta pahoinpitelemällä, liiallisesti rasittamalla, jättämällä tarpeellista hoitoa tai ravintoa vaille tai muuten eläinten hyvinvoinnista annetun lain tai sen nojalla annetun säännöksen vastaisesti kohtelee eläintä julmasti tai tarpeetonta kärsimystä tai kipua aiheuttaen. Ehdotusta on tältä osin arvioitava perustuslain 8 §:ssä tarkoitetun rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen asettamien vaatimusten kannalta.

Perustuslain 8 §:n sisältämän rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen ydinsisältö on perustuslakivaliokunnan käytännössä muotoutunut seuraavaksi: kunkin rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava riittävällä täsmällisyydellä siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa. Valiokunnan muotoilu korostaa laillisuusperiaatteen tausta-arvoja, ennen muuta ennakoitavuutta. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja EU-tuomioistuimen käytännössä periaatteelle on annettu käytännössä vastaava ydinsisältö, jossa on korostettu rikossääntelyn ennustettavuutta eli sitä, että säännöksen sanamuodon perusteella voidaan ennakoida, mikä on rangaistavaa. Laillisuusperiaate näin edellyttää, että rikossäännökset on muotoiltava riittävällä täsmällisyydellä, jotta niiden soveltaminen olisi ennakoitavaa. Lisäksi perustuslakivaliokunta on käytännössään asettanut edellytyksiä niin sanotun blankorangaistustekniikan käytölle, vaikka blankorangaistussääntelyä ei sinänsä ole pidetty perustuslain kieltämänä sääntelytekniikkana. Laillisuusperiaatteeseen liittyvistä syistä blankorangaistussääntelyyn on kuitenkin syytä suhtautua torjuvasti (esim. PeVL 10/2016 vp, s. 8, PeVL 31/2002 vp, s. 3, PeVL 15/1996 vp, s. 2/II ja PeVL 20/1997 vp, s. 3/II). Perusoikeusuudistuksen yhteydessä valiokunta korosti, että blankosäännöksen osalta tavoitteena tulee olla, että niiden edellyttämät valtuutusketjut ovat täsmällisiä, rangaistavuuden edellytykset ilmaisevat aineelliset säännökset ovat kirjoitetut rikossäännöksiltä vaaditulla tarkkuudella ja nämä säännökset käsittävästä normistosta käy ilmi myös niiden rikkomisen rangaistavuus sekä kriminalisoinnin sisältävässä säännöksessä on jonkinlainen asiallinen luonnehdinta kriminalisoitavaksi tarkoitetusta teosta (PeVM 25/1994 vp). Tuoreemmassa käytännössään valiokunta on pitänyt blankorikossääntelyn täsmentämistä edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelylle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä (PeVL 10/2016 vp, s. 8–9). Myös tilanteessa, jossa säännöksessä luetellaan niitä tekotapoja, jotka voivat tulla rangaistavaksi, sääntelyä on perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan täsmennettävä viittaussäännöksiä ja rikoksen tunnusmerkistötekijöitä täsmentämällä (PeVL 14/2018 vp, s. 21–22). Eläinsuojelurikosta koskevassa säännöksessä on kysymys blankorangaistussääntelystä, koska siinä viitataan rikoslain ulkopuoliseen sääntelyyn, johon sisältyvien aineellisten normien rikkominen voi tulla eläinsuojelurikoksena rangaistavaksi. Säännöksen ehdotetun 1 kohdan mukaan rangaistaisiin sitä, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta pahoinpitelemällä, liiallisesti rasittamalla, jättämällä tarpeellista hoitoa tai ravintoa vaille tai muuten eläinten hyvinvoinnista annetun lain tai sen nojalla annetun säännöksen vastaisesti kohtelee eläintä julmasti tai tarpeetonta kärsimystä tai kipua aiheuttaen. Käytännössä säännöksen nojalla rangaistavaksi voisi tulla minkä tahansa eläinten hyvinvoinnista annetun lain tai sen nojalla annetun säännöksen sisältämän normin vastainen toiminta, jos vain muut eläinsuojelurikosta koskevassa säännöksessä asetetut edellytykset täyttyvät. Selvää nähdäkseni on, että säännöstä ei voida tällaisenaan pitää rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen asettamat vaatimukset täyttävänä vaan sitä olisi täsmennettävä viittaamalla nimenomaisesti niihin aineellisiin säännöksiin, joiden rikkominen on tarkoitettu rangaistavaksi. Edellä sanottu koskee myös eläinsuojelurikosta koskevan säännöksen 2 kohtaa, jonka mukaan rangaistavaa on eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006) tai sen nojalla annetun säännöksen vastainen menettely. Vaikka mainittuun lakiin ei ehdoteta tässä yhteydessä muutoksia, rikoslain eläinsuojelurikosta koskevan sääntelyn täsmentäminen blankorikossääntelylle asetetut vaatimukset

täyttäväksi olisi perusteltua – vähintään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä tulisi edellyttää valtioneuvoston ryhtyvän toimenpiteisiin eläinsuojelurikosta koskevan sääntelyn täsmentämiseksi. Arvioitaessa eläinsuojelurikosta koskevan sääntelyn suhdetta rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen asettamiin vaatimuksiin on myös huomattava, että eduskunnan perustuslakivaliokunnan blankorikossääntelyä koskevan käytännön mukaan myös rangaistavuuden aineelliset edellytykset käsittävästä normistosta on käytävä ilmi niiden rikkomisen rangaistavuus. Tämä siis tarkoittaa, että siitä rikoslain ulkopuolisesta lainsäädännöstä tai alemmanasteisesta sääntelystä, jossa rangaistavan käyttäytymisen edellytykset määritellään, on käytävä ilmi niiden rikkomisen rangaistavuus. Ehdotettu eläinten hyvinvointia koskeva laki sisältäisi tässä suhteessa asianmukaisen viittauksen rikoslakiin (ehdotetun eläinten hyvinvointia koskevan lain 113 §). On kuitenkin huomattava, että myös ehdotetun eläinten hyvinvointia koskevan lain nojalla mahdollisesti annettavien asetusten tulee sisältää tämänkaltainen viittaus rikoslain eläinsuojelurikoksia koskevaan sääntelyyn, jotta sääntely olisi rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen asettamat vaatimukset täyttävää. Asianmukaisista viittauksista on näin huolehdittava asetuksia valmisteltaessa, jos niiden sisältämän normiston rikkominen on tarkoitettu eläinsuojelurikoksena rangaistavaksi.

MMM:n vastine:

Maa- ja metsätalousministeriö on käynyt rikoslakiin ehdotettujen muutosten osalta keskusteluja oikeusministeriön kanssa. Lakiehdotukseen 2 sisältyvä rikoslain 17 luvun 14 §:n säännös on rikoslaissa tavanomainen viittauksia sisältävä rangaistussäännös, joka saa osan aineellisesta sisällöstään muualta lainsäädännöstä. Tällainen sääntelytapa ei ole lain soveltajan kannalta kaikkein selkein ja yksinkertaisin. Tämänkaltaiset rangaistussäännökset ovat kuitenkin tyypillisiä elämänaloilla, joita säännellään tarkemmin kansallisessa erityislainsäädännössä, joita koskevat EU-oikeudelliset suoraan sovellettavat normit tai joissa aineellisen oikeuden sisältö määrittyy keskeisesti kansainvälisen sopimuksen perusteella. Säännöstyyppiä kutsutaan oikeuskirjallisuudessa hallintoaksessorisiksi rangaistussäännöksiksi.

Kuten professori Melanderin lausunnossa kuvataan, blankorangaistussääntelyyn on syytä suhtautua torjuvasti ja perustuslakivaliokunta on asettanut säännöksiä koskevia tavoitteita (PeVM 25/1994 vp). Rikoslain rangaistussäännöksen tarkkarajaisuutta on eduskunnassa vastikään arvioitu HE 9/2018 vp yhteydessä (PeVL 14/2018 vp ja LaVL 5/2018 vp).

Nyt kyseessä oleva eläinsuojelurikossäännös ei professori Melanderin esittämällä tavalla ole avoin blankosäännös, vaan säännös sisältää viittausten lisäksi lukuisia muita tunnusmerkkejä, jotka rajoittavat täsmällisesti ja tarkkarajaisesti rangaistavan käyttäytymisen alaa.

Säännöksen 1 momentin johdantokappaleessa on ensinnäkin rajoitettu rikoksen syyksiluettavuus tahallisiin tai törkeästä huolimattomuudesta tehtyihin tekoihin. Tämän lisäksi johdantokappale sisältää nimenomaiset tekotapatunnusmerkit (”pahoinpitelemällä, jättämällä tarpeellista hoitoa tai ravintoa vaille tai muuten”). Rangaistussäännöksen 1 momentin loppukappale sisältää puolestaan itsenäisen tekotapaa tai sen seurausta koskevan luonnehdinnan (”kohtelee julmasti tai tarpeetonta kärsimystä tai kipua aiheuttaen)”.

Eläimen hoitoa ja kohtelua koskevaa sääntely on eläintenhyvinvointia koskevassa lainsäädännössä moninaista ja laaja-alaista. Rikottavien säännösten listaaminen rangaistussäännöksessä on lähtökohtaisesti professori Melanderin esiin ottamalla tavalla suotavaa. Ottaen kuitenkin huomioon eläinten hoitoa koskevan sääntelyn kokonaisuuden, säännösten yksityiskohtainen listaaminen tuskin olisi mahdollista. Eri säännösten nimenomainen listaaminen nyt käsillä olevassa rikoslain säännöksessä ei toisaalta ole tarkoituksenmukaista ja tarpeellista, koska rangaistavan käyttäytymisen ala on määritelty täsmällisesti muiden tunnusmerkkien kautta. Rikoslain 17 luvun 14 §:n säännös ei siten täsmällisyydessään tai sääntelytavaltaan poikkea rikoslain tavanomaisesta sääntelystä. Hallituksen esitystä ei ole syytä muuttaa.

LIITE

Ministeriön ehdotukset lakiehdotusta 1 (laki eläinten hyvinvoinnista) koskeviksi pykälämuutoksiksi:

***

8 § *Eläinlajien ja eläinten pitoa koskevat rajoitukset*

Tuotantoeläimenä, seura- ja harrastuseläimenä, sirkuseläimenä ja kiertävässä eläinnäyttelyssä ~~voidaan~~ saa pitää vain sellaisia eläimiä ja eläinlajeja, joiden pito voidaan saatavilla olevan tieteellisen tiedon ja käytännön kokemuksen perusteella järjestää niin, että:

1) eläimillä on mahdollisuus toteuttaa liikkumiseen, lepoon, kehon huoltoon, ravinnon etsintään ja muuhun vastaavaan toimintaan sekä sosiaalisiin suhteisiin liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan;

2) eläinten fysiologiset tarpeet voidaan tyydyttää;

3) eläimille voidaan järjestää asianmukaiset pitopaikat; ja

4) eläinten sairastuessa tai vahingoittuessa niille voidaan antaa asianmukaista hoitoa.

Eläinlajit, joita ~~voidaan~~ saa pitää tuotantoeläiminä, sirkuseläiminä tai kiertävissä eläinnäyttelyissä, on lueteltu liitteessä 1. Valtioneuvoston asetuksella säädetään niistä eläimistä ja eläinlajeista, joita ~~voidaan~~ saa pitää seura- ja harrastuseläiminä.

***

104 § *Muutoksenhaku*

Edellä 91 §:n 2 momentissa tarkoitettuun kehotukseen, valvontaviranomaisen määräämään 94 §:n 2 momentissa tarkoitettuun asian selvittämiseksi annettuun väliaikaiseen kieltoon, 95 §:n 1 momentissa tarkoitettuun asian selvittämiseksi annettuun väliaikaiseen toiminnan keskeyttämiseen tai 96 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kiireellisen hoidon hankkimista koskevaan väliaikaiseen päätökseen ei saa kuitenkaan hakea muutosta erikseen.

***

114 § *Eläinsuojelurikkomus*

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

---

4) tekee eläimelle 15 §:n 1 ~~tai 3~~ momentissa säädetyn kielletyn kipua tai kärsimystä aiheuttavan leikkauksen tai muun toimenpiteen,

---

Se, joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa tai velvoitetta, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta. ~~Eläinsuojelurikkomuksesta voidaan jättää syyte nostamatta tai rangaistus määräämättä, jos teon johdosta annetusta muusta viranomaisen päätöksestä aiheutuneita taloudellisia seurauksia on pidettävä tekijälle teon vakavuuteen nähden riittävinä taikka jos tekijä rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa.~~

LIITETTÄ 1 koskevat muutokset

Tuotantoeläimenä ~~voidaan~~ saa pitää seuraavia nisäkäs- ja lintulajeja:

Tuotantoeläimenä ~~voidaan~~ saa lisäksi pitää muita kuin nisäkkäisiin tai lintuihin kuuluvia eläinlajeja.

---

9) minkki (Neovison vison) (~~Mustela vison~~)

---

2. Sirkuksissa ja kiertävissä eläinnäyttelyissä ~~voidaan~~ saa pitää seuraavia eläinlajeja:
